

TEADUS- JA ARENDUSNÕUKOGU ISTUNGI PROTOKOLL nr 39

Tallinnas 22. juunil 2005. a.

Algus 15.30, lõpp 19.30

Juhataja: Andrus Ansip

Protokollija: Kristi Hakkaja

Võtsid osa TAN-i liikmed: Jaak Aaviksoo, Andrus Ansip, Andres Keevallik, Toomas Luman, Allan Martinson, Mailis Reps, Mart Saarma, Edgar Savisaar, Nils Taube, Linnar Viik, Richard Villems

Teised osalejad: Tea Danilov, Kristi Hakkaja, Kristjan Haller, Inga Jagomäe, Mati Karelson, Alar Karis, Anna Laido, Kristjan Otsmann, Pärt-Eo Rannap, Piret Tüksammel, Rein Vaikmäe, Heido Vitsur, Evi Võrk.

KAVANDATUD PÄEVAKAVA:

1. Päevakava kinnitamine
2. 1. veebruaril 2005 toimunud eelmise TANi koosoleku protokoll – *kinnitamiseks*
3. Ülevaade arvamusiidrite innovatsiooniteadlikkuse uuringust – *infoks – majandus- ja kommunikatsiooniminister Edgar Savisaar*
4. TANi 2004-2007 koosseisu tegevuskava – *aruteluks ja heakskiitmiseks – peaminister Andrus Ansip*
5. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika eelarvetaotlused aastaks 2006 – *infoks ja aruteluks – haridus- ja teadusminister Mailis Reps ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Edgar Savisaar*
6. Eesti Arengufondi strateegia – *aruteluks ja heakskiitmiseks – majandus- ja kommunikatsiooniminister Edgar Savisaar*
7. Sihtfinantseerimise valdkondade määramine – *aruteluks ja heakskiitmiseks – haridus- ja teadusminister Mailis Reps*
8. Mandaadi andmine Haridus- ja Teadusministeeriumile läbirääkimisteks Euroopa Komisjoniga ERA-NET BONUS programmi osalemisest EL lepingu artikkel 169 alusel planeeritavas liikmesriikide koostöös – *heakskiitmiseks – haridus- ja teadusminister Mailis Reps*
9. T&A strateegia 2007-2013: vaheseis – *infoks ja aruteluks – haridus- ja teadusminister Mailis Reps*
10. Riiklik programm "Eesti keele keeletehnoloogiline tugi 2006-2010" – *heakskiitmiseks – haridus- ja teadusminister Mailis Reps*
11. Kohal algatatud küsimused

1. Päevakava kinnitamine

Peaminister tutvustab päevakorda ning märgib, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM) on avaldanud soovi võtta päevakorrast maha punkt nr 6. Eesti Arengufondi strateegia.

Kohal algatatud küsimuste all räägib Rektore Nõukogu kirjast ehk siis käibemaksust härra Jaak Aaviksoo.

Teiseks on Soome valitsuse resolutsioonist avaliku sektori struktuurse arengu kohta valmis rääkima Teaduste Akadeemia president Richard Villems. Peaminister küsib,

kas on kohal algatatud küsimusi veel ning teeb ettepaneku antud päevakorra kinnitada.

N. Taube märgib, et kui on aega, siis härra Taube sooviks edastada veidi täiendavat informatsiooni põlevkivi kohta.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

1. Kinnitada Teadus- ja Arendusnõukogu 22.06.2005 istungi päevakava järgmiste muudatusega:
 - 1.1. päevakorrast võetakse maha punkt nr 6. Eesti Arengufondi strateegia.
 - 1.2. päevakorrale lisatakse kohal algatatud punktina teema: Rektorate Nõukogu kiri käibemaksust.
 - 1.3. päevakorrale lisatakse kohal algatatud punktina teema: Soome valitsuse resolutsioonist avaliku sektori struktuurse arengu kohta.
 - 1.4. päevakorrale lisatakse kohal algatatud punktina teema: informatsioon põlevkivist ja selle kasutamisest.

2. Eelmise 1.02.2005 TANI istungi protokollki kinnitamine

K. Hakkaja märgib, et Haridus- ja Teadusministeeriumilt (edaspidi HTM) on tulnud eelmise protokollki kohta üks kommentaar otsuse punkti 9.2. osas. HTM on seisukohal, et see ei ole korrektset sõnastatud ning et eelmisel korral ei saanud niisugust ülesannet pandud. Seetõttu on ettepanek muuta seda sõnastust näiteks järgmiselt: "Teha Haridus- ja Teadusministeeriumile ülesandeks kaaluda võimalusi sihtfinantseerimise ja baasfinantseerimise ühendamiseks" või alternatiivselt "Teha Haridus- ja Teadusministeeriumile ülesandeks kaaluda võimalusi sihtfinantseerimise ja baasfinantseerimise süsteemi korrastamiseks".

Arutelu käigus jõuti konsensussele, et lõplik sõnastus oleks järgmine: "... sihtfinantseerimise, infrastruktuuri kulude, ETFi rahastamise ja baasfinantseerimise korralduse ülevaatamine".

Peaminister küsib, kas protokollki kohta on veel märkusi ja kuna rohkem märkusi pole, siis protokoll kinnitatakse koos eelmainitud parandusega.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

2. Kinnitada Teadus- ja Arendusnõukogu 1.02.2005 istungi protokollki järgmise parandusega:
 - 2.1. Protokollki otsuse punkt 9.2. sõnastatakse ümber järgmiselt: "Teha Haridus- ja Teadusministeeriumile ülesandeks vaadata üle sihtfinantseerimise, infrastruktuuri kulude, Eesti Teadusfondi rahastamise ja baasfinantseerimise korraldus."

3. Ülevaade arvamusiidrite innovatsiooniteadlikkuse uuringust.

E. Savisaar märgib, et EAS (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus) on tellinud PRAXISelt sellise uurimuse "Innovatsioon ja Eesti arvamusiidrid". See on eeluuring riikliku innovatsiooniteadlikkuse programmile, et täpsustada programmi sihtrühmade vajadusi. Kristjan Otsmann EASist on valmis tegema sellest lühikese kokkuvõtte, mis võib Nõukogule huvi pakkuda.

K. Otsmann annab ülevaate Poliitikauuringute Keskuse PRAXIS ja suhtekorraldusfirma Hill&Knowlton poolt aasta alguses läbi viidud arvamusiidrite ja poliitikakujundajate innovatsiooniteadlikkuse uuringust. Selle uuringu tellijaks oli EAS. Eesmärk oli saada innovatsiooniteadlikkuse programmi jaoks sisendit: millised on kõige mõistlikumad tegevused innovatsiooniteadlikkuse tõstmiseks; millised on hetkel suurimad probleemid innovatsiooniteadlikkuses. Ehk siis soovis EAS teada saada seda:

- kuidas arvamusiidrid ja poliitikakujundajad mõistavad innovatsiooni;
 - milline on nende teadlikkuse tase;
 - miks need asjad on just niiviisi; kuidas need arvamused on kujunenud;
- ning saada konkreetseid edasisi tegevusjuhiseid selleks, et innovatsiooniteadlikkust tõsta.

PRAXIS ja Hill&Knowlton küsitlesid 39 arvamusiidrit. Tegemist oli süvaintervjuudega, mis kestsid tund kuni poolteist, sõltuvalt intervjuust. Selles valimis oli 2 ministrit, 6 ministeeriumi kantslerid, Riigikogu komisjonide esimehi, avaliku sektori tippjuhte, ajakirjanikke, meediakanalite juhte, samuti ka avaliku ja erasektori analüütikuid. Küsitlustele järgnes kvalitatiivne tekstianalüüs ning selle põhjal töötasid PRAXIS ja Hill&Knowlton välja soovitusel.

Tulemused olid natuke vastuolulised. Esimese väitena ütlesid kõik, et innovatsioon on väga oluline. Hiljem tuli aga küsitluse käigus välja, et tegelikult alla poole teavad, mis on innovatsioon. Üks küsitatud inimene neljast ütles, et tal on piisavalt innovatsiooni alast informatsiooni; kolm-neljandikku ütlesid, et ei ole. Iga neljas teadis, et Eestis on innovatsioonipoliitika olemas. Ehk siis on meil arenguruumi kõvasti.

Peamine probleem innovatsioonimõistest arusaamisel oli see, et enamik küsitluid seostas innovatsiooni baasinnovatsiooniga. See on seesama Eesti Nokia jutt, et tuleb teha midagi täiesti uut – kui tehakse midagi täiesti uut, töötatakse otsast lõpuni mingi uus toode Eestis välja, siis see on innovatsioon. Teisest küljest ei teadvustatud eriti järkinovatsiooni tähtsust. Kusjuures erinevad uuringud näitavad, et suurem osa konkurentsivõime suurendamisest tuleb just nimelt järkinovatsioonist, mis on tasahilju toote arendamine, pidev parendamine.

Teine arvamusiidrite uuringust välja tulnud probleem oli see, et enamik seostas innovatsiooni mõistet uue toote või teenusega ehk siis et tegemist on väga teadus- ja arendustöö keskse ja tootepõhise asjaga. Samas suurem osa küsitluteist ei olnud kursis sellega, et me räägime ka näiteks organisatsioonilisest innovatsioonist või protsessinnovatsioonist, turundusinnovatsioonist ehk siis et innovatsioon on laiem mõiste tooteinnovatsioonist.

Samuti selgus, et enamik küsitluid võttis innovatsiooni mõistet vastu välismaa mõistena, imporditud mõistena. See tähendab, et eestlased ei ole selle kasutamisega harjunud sellel puuduvad pikaajalised juured, tegemist on valdavalt anglo-ameerika päritolu mõistega. Imporditud mõistel on aga see viga, et selle selgitamine nõuab nii selgitajalt kui ka selle info vastuvõtjalt palju rohkem energiat, palju rohkem keskendumist. Siin on teine viga veel. Kui on tegemist imporditud mõistega, siis see imporditud mõiste ei tule kasutusse mitte üksinda, vaid suure hulga teiste mõistetega, mis ei ütle samuti eriti palju neile, kellele see mõiste on uus. Kui me räägime Lissaboni protsessist või spin-off'ist või uuest majandusest või professionaalsest mobiilsusest, siis kõik need terminid on võõravõitu, nad on samasugused imporditud terminid.

Üks asi on see, et tegemist on välismaa mõistega ja teine probleem on see, et tegemist on "ülevalt" mõistega. See ei ole inimeste poolt automaatselt ühiskonna

avalikku arutellu läinud teema, vaid ta on pigem tulnud just nimelt eliidi kaudu, poliitikakujundajate kaudu, tippettevõtjate kaudu, ülikoolide kaudu. See toob kaasa selle, et nimetatud mõiste ei ole inimestele sedavõrd haarav nagu mõni lihtsam asi nagu näiteks kultuur või siis säästlik eluviis. Pigem on ta midagi sellist nagu võrdõiguslikkus ehk siis et ta mõjub veidi elitaarse ja elukaugena.

Samuti tekib krampliku positiivsuse probleem. Selle aspekti tõi esile antud uuringut esimest korda tutvustanud Hill&Knowltoni juht Daniel Vaarik. Härra Vaarik märkis, et alati kui räägitakse innovatsioonist, siis kõneldakse ainult edulugudest. Ta tõi paralleeli nõukogudeaegse käsitlusega, kus oli samuti kramplik positiivsus, asjadest räägiti ainult positiivses võtmes.

Neljas probleem, mis kerkis, oli mütoloogia. Ehk siis et innovatsioon on selline mütoloogiline asi, et kui me tegeleme innovatsiooniga, siis tuleb õnn meie õuele. Mütoloogilised mõisted tavaliselt põhinevad sellistel alateadlikel väärtushinnangutel, aukartusel ja nendega on see paha viga, et neid ei ole võimalik lahti seletada. Daniel Vaarik tõi võrdpildi sõnajalaõie otsimisega. Võime lugeda kogutud rahvapärimestest: *“Vanad inimesed rääkisid enne, et sõnajalg õitseb jaaniõöl. Kis siis sõnajala õie ää toob, see saab kõik maailma õnned kätte.”*

Hetkel on umbes samasugune suhtumine innovatsiooni. Kusjuures nagu kõikidel mütoloogilistel mõistetel järgneb ka sõnajala õie puhul kohe hirmutamine:

“Sõnajala õie peab tooma südaõöl, ja nii kaugelt metsast, kus enam kukelaul ei kosta. Kui nii ligidalt sõnajala õit otsitakse, kus veel kukelaul kosta võib, siis ei saa õit kätte. Aga kaugel metsas on kurjad vaimud ja need tulevad kohe kallale.”

Kui me vaatame mõne aja taguseid uudiseid Eesti innovatsioonist ja sellest, kui Eesti oli kas Innobaromeetris Lätist ja Leedust tagapool, siis järgnes meedias täpselt samasugune hirmutamine: nüüd me oleme sellises kohas, kus metsast tulevad kurjad vaimud kohe kallale – teised majandused söövad meid ära. Ehk siis selline mütoloogiline mõiste.

Selle uuringu järeldustes andis PRAXISE ja Hill&Knowltoni töörühm konkreetseid soovitusi. Esiteks, kuigi Eestis on tavapäraseks kõikvõimalike kampaaniate raames korraldada ühekordseid üritusi, siis ühekordse üritusega ei muuda midagi. Selles programmis tuleb eelistada korduvaid ja jätkusuutlikke üritusi, tegemisi ja ettevõtmisi, mis kinnistavad seda infot. Läheb väga kaua aega enne, kui innovatsiooniteadlikkus suureneb. See on väga aeglane protsess.

Samuti soovib PRAXIS juhtida tähelepanu mitte niivõrd Nokia leidmisele või sõnajalaõie otsimisele, kuivõrd aeglasele, ent kindlale rikastumisele innovatsiooni kaudu – järkinovatsioonile. Ehk siis, et tööd tuleb teha visalt, tuleb jätkuvalt uuendada.

Innovatsioonist rääkides soovivad nad kasutada tuttavaid väljendeid, mis seonduvad ühiskonnaga, kultuuriga, töökusega, teadmisanuga ehk siis mõistetega, mis on inimestele teada. Samal ajal tuleks võimalikult palju vältida selliseid mõisteid nagu Lissaboni protsess ja muud sellised Euroliidust, samuti USAst imporditud mõisted, mis ei ole inimestele tutavad.

Samuti soovivad nad vältida seda kramplikku positiivsust. Meil on ka hulk nurjunud innovatsioonikatseid, samuti tuleb neist rääkida. Need on väga head õppetunnid.

Lõpuks võtab see uuring erinevad soovitusel kokku järgnevalt – tuleb laiendada oma tegevust üsna mitmel suunal:

- Esimene pool on see inimese ring, kes kõnelevad innovatsioonist. See ei tohiks olla ainult tipp poliitikakujundajate ring ning akadeemikute ringkond, vaid pigem

peaks olema tegemist meediaga, võimalikult erinevate inimestega, kes räägivad lihtsatest asjadest.

- See teemade ring peaks olema oluliselt laiem – mitte ainult tootekeskne, vaid hõlmama ka turundust, organisatsiooni, protsessi.
- See publiku hulk või auditoorium, kellele seda sõnumit edastatakse, ei tohiks olla ainult kitsalt tehnoloogiaga tegelevad inimesed, vaid see peaks olema laiem avalikkus.
- Sama kehtib kanalite kohta. Tuleb kasutada kõiki tänapäevaseid kanaleid, mida on vähegi võimalik kasutada.

See on lühidalt arvamusiidrite uuringust.

Neid tulemusi arvestatakse väga hoolikalt innovatsiooniteadlikkuse programmi läbiviimisel. Mõned head ideed on sealt juba kasutusele võetud. Innovatsiooniteadlikkuse programmi taotlusvoorude edukate projektide valimisel võtavad hindamiskomisjoni liikmed selle uuringu üheks valiku aluseks. Kolmandaks: selleks, et teada saada, kas me oleme edukad, tuleb mõõta. Meil on nüüd üks mõõtmine tehtud. Arvamusiidrid on väga hea indikaator. EASil on kavas seda asja korrata 2007. aasta algul ja vaadata, kas 25%lt või 50%lt on edasi liigutud.

L. Viik küsib, kas see uuring on oma kogumahus avalik? Nii, et nendel inimestel, kes teevad EASile praegu pakkumisi on võimalik teada, mida neilt oodatakse?

K. Otsmann kinnitab, et see uuring on avalikustatud. EAS on taotlejatele eelnõustamise käigus kõiki juhatanud EASi veebikeskkonda ja näidanud, kust seda uuringut saab alla laadida. Ehk siis et tegemist on hulga tasuta saadaval olevate ideedega.

M. Saarma küsib, kas sellest ettekandest võib järeldada, et EAS, kes on saanud selle asja edendamiseks 6 miljonit krooni, on kehvasti tööd teinud? Kui 50% juhtivatest töötajatest ei tea, mis on innovatsioon, siis on midagi väga viltu.

K. Otsmann märgib, et EAS on selle programmiga alles alustanud. Selle programmi kogumaht kuni käesoleva programmeerimisperioodi lõpuni on kokku 22 miljonit krooni. Sellest on EAS ära kulutanud vaid murdosa. Mida siis nii kaua on tehtud, kui juba poolteist aastat tagasi tuli TAN välja ettepanekuga laiendada selle programmi sihtgruppide? EAS on ette valmistanud tegevused. See on nagu iga toidu puhul ja meie puhul on tegemist vaimutoiduga. Enne tuleb otsida retsepte ja seejärel tuleb natuke köögis toimetada. Retseptid oleme kätte saanud. Ühte retsepti sai täna siin tutvustatud. Samuti on käidud rääkimas HTM-is, MKM-is, Teaduste Akadeemias ning saadud väga häid ettepanekuid, mida on ka arvesse võetud.

Praegu on käimas õpilaste ja õpetajate innovatsiooniteadlikkust tõstvate projektide taotlusvoor, kuhu EAS on saanud 43 eeltaotlust. Nendest realselt rahastatakse (ehkki hindamiskomisjon pole veel toimunud) 4-7. Seal on väga häid ideid. Järgmisel aastal on tulemas ettevõtjatele suunatud taotlusvoor. Teisest küljest valmistab EAS ette enda poolt läbiviidavaid tegevusi. Valmis on saanud sügisel eetrisse mineva telesaadete sarja kontseptsioon. Üsna lõpusirgel oleme novembri alguses toimuva innovatsioonikonverentsi ettevalmistamisega. Hakkas pihta Joe Tiddi väga hea innovatsioonikäsiraamatu "Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change" tõlkimine. 24. september toimub Tallinnas õpilaste ettevõtluskonverents, mida EAS toetab.

E. Savisaar – me ju ei tea, kust me alustasime. Kui me ütleme, et praegu oleme 50% tasemel, siis pole ju põhimõtteliselt välistatud, et 10 aastat tagasi olime 25% tasemel. Võib-olla oleme vastupidi üsna edukalt edasi läinud. Ühe programmiga sellises protsessis, kus tegu on fooni kujundamisega võrdlemisi hapras keskkonnas, ei tee

veel midagi. Seetõttu ei julgeks härra Savisaar hinnata, kas see on hästi või halvasti läinud ja ei välistaks, et ta on ikkagi tulemusi saavutanud just selles mõttes, et alustasime üsna madalalt.

T. Danilov täiendab, et see uuring polnudki plaanitud mõõtma selle programmi tulemusi, kuna programm on alles nii noor. Pigem oli eesmärgiks pakkuda võrdlevat positsiooni, et hiljem kui programm on lõpetatud, saaks teha analoogilise uuringu ja vaadata, kas asjad on läinud paremaks.

M. Saarma märgib, et me täna küll ei aruta Arengufondi, aga Soomes on SITRA üheks põhiliseks funktsiooniks just seda tüüpi tegevus. Selle paberi järgi, mis me saime, on Arengufondi üks blokk ka sama tegevus. Kas nüüd hakkavad 2 instantsi sellega tegelema konkureerides või toimub ümberkorraldamine?

T. Danilov kommenteerib tööjaotust. Innovatsiooniteadlikkuse programm ühest küljest teostab teatud tegevusi ja teisest küljest on seal taotlusvoorud, kus taotlejad võivad tulla oma ideedega ja taotleda nende elluviimiseks raha. Kui Arengufondil tekivad suurepärased ideed, kuidas adresseerida teatud sihtgrupe efektiivsemalt, kui seda suudavad EASi inimesed, siis Arengufond võib innovatsiooniteadlikkuse programmist vahendeid taotleda.

M. Karelson märgib, et 39 inimest on küllaltki väike valim, aga kas on võimalik teha järeldusi üksikute gruppide kohta? Ministreid tõesti on vähe, aga näiteks tippjuhtide osas. Kas on näha selgeid vajakajäämisi konkreetses küsimuses ühes või teises sihtgrupis?

K. Otsmann märgib, et sihtrühmade vajakajäämist tuvastamiseks on valim liiga väike. Küll aga joonistus sellest uuringust välja, et need arvamusi liidrid võime jagada sõltumata nende positsioonist kahte ossa – ühed, kes on kursis innovatsiooniga, ja teised, kes ei ole seda mitte. Ei ole võimalik tõmmata sellist joont, et näiteks pooled analüütikud teavad ja pooled ei tea või et pooled poliitikakujundajad teavad ja pooled ei tea. Pigem see veelahke ei sõltu positsioonist.

Peaministri arvates kinnitab see uuring seda, mida me vaistlikult oleme justkui kogu aeg teadnud ja aimanud. Ka professorid, kes õpetavad seda teemat, ületähtsustavad baasinnovatsiooni, et nutikas teadlane mõtleb välja ühe hea idee, siis hakkab nuputama, kus seda ideed kasutada ja rakendada võiks ja viimasena mõtleb selle peale, kellele seda maha müüa. Meie inimesed ei anna endale väga palju aru sellest, et 99% kõikvõimalikest innovaatilistest lahendustest on tegelikult turu dikteeritud.

Kui hästi Innobaromeeter kirjeldab innovatsiooni tegelikku taset? Innobaromeetiga polnud paljud tuttavad, kui nad hakkasid seda kommenteerima. Innobaromeetris pööratakse teadupärast väga suurt tähelepanu patentidele ja kõrgtehnoloogilistele töökohtadele. Kõrgtehnoloogilisi töökohti Eestis nagu polegi õieti ja patentidega on sama lugu – mõnel aastal USA patent on ja teisel aastal pole ühtegi. Aga järeldused, mida tehti, puudutasid põhiliselt ikkagi IKT sektorit ja kohe öeldi, et me käime maha, ehkki sellesamas Innovatsioonibaromeetri uuringus oli Eesti pikalt ees teistest Euroopa liikmesriikidest IKT per capita kulutuste järgi protsendina SKP-st. Järeldused aga tehti kõik risti vastupidised.

J. Aaviksoo arvab, et esiteks on hea, et see uuring on olemas. Teiseks ei tasu kindlasti muretseda selle üle, et olukord väga kehv oleks, aga rõõmustada ei ole ka põhjust. Võib-olla tekib ka mõistlik tööjaotus, kus Arengufond on võib-olla suunatud natuke metatasandi problemaatikale ja n.ö. altpoolt tuleva initsiatiiviga toetatud EAS võiks siis tegeleda rohujuure tasandiga.

Härra Aaviksoo soovib natuke kritiseerida selle dokumendi kokkuvõtte teist paragrahvi. Kõigepealt on siin öeldud, et uuringu autorid lähtusid "üldtunnustatud lähenemisest, mille kohaselt ... uudne kasutamine majanduslikus protsessis." See on majanduslik innovatsioon. Aga innovatsioon päris kindlasti on ka sotsiaalne innovatsioon, poliitiline innovatsioon, avaliku sektori innovatsioon ja seda ei tohiks ka ära unustada. Meil on tegelikult vaja innovaatilist lähenemist kõikidel tasemetel, kõikides kohtades, kus inimesed midagi loovad, et nad teeksid seda homme paremini kui täna. Härra Aaviksoo arvab, et ei oleks otstarbekas piirduda ainult majanduskeskkonnale orienteeritud innovatsiooni mõistega.

Teiseks, samamoodi kitsendav, härra Aaviksoo arvates isegi ohtlikult kitsendav, on järgmine lause: "Innovatsiooni kutsuvad esile ettevõtjad, kes sellisel moel tõukavad ja tekitavad majanduse arengut." Innovatsioonis osaleb väga-väga palju suurem hulk inimesi kui ainult ettevõtjad. Ettevõtjad moodustavad igast ühiskonnast alla 10%. Härra Aaviksoo arvab, et oleks otstarbekas lähtuda arusaamast, et innovatsioonis saavad osaleda peaaegu kõik inimesed, kes tegelevad tõise tegevusega ehk toodavad midagi, teevad midagi kasulikku. See määratlus võiks olla laiem. Siis ta muutub kõikide kodanike asjaks.

Peaminister teeb ettepaneku võtta käesoleva päevakorra punkti informatsioon teadmiseks ja minna edasi järgmise päevakorrapunkti juurde.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

3. Võtta teadmiseks informatsioon uuringust "Innovatsioon ja Eesti arvamusiidrid".

4. TANi 2004-2007 koosseisu tegevuskava

K. Hakkaja märgib, et antud kava põhineb samal kaval, mida eelmisel koosolekul sai arutatud ja kava täiendati seda kava nende ettepanekute osas, mis TANis tehti. Seetõttu räägitakse siinkohal põhiliselt muudatustest, kuivõrd põhiloogikat ja põhisisu sai juba ükskord tutvustatud.

Esimene parandus tehti ettepanek 1.5. osas, millele TAN tähelepanu juhtis. See oli sõnastatud väga üldiselt innovatsioonisüsteemi selgitamise, kaasajastamisena. Nii nagu TAN soovis, sai siin rohkem rõhku pandud ettevõtlusele, kuna mõte sellel ajal oli niisugune, et rohkem tuleks tegeleda TANis ka ettevõtlussuunaga.

Teine põhjalikum muudatus oli ettepanekus 3.2., kus oli juttu rahvusvahelisest koostööst. Nagu TANis sai märgitud, peaks rahvusvahelist koostööd vaatama ka laiemalt – mitte ainult Soomega koostööd tegema, vaid ka teiste võimalike regioonidega. Antud hetkel sai see punkt kirja pandud niimoodi, et kõigepealt tuleks analüüsida neid koostöövõimalusi.

Meil on teatavasti Eesti TANi ja Soome Teadus- ja Tehnoloogianõukogu vahel eelmisest aastast käivitatud konkreetne koostööprojekt, millel on töörühm, mis hoiab pidevalt sellel koostööl silma peal. See koostööprojekt on senimaani aasta aega kestnud ja sellest sai ülevaade antud ka eelmisel TANi istungil. Selle koostöö kogemuse põhjal märgib preili Hakkaja, et enne kui minna koostöö laiendamise peale, peab väga põhjalikult analüüsima, et mis on see lisaväärtus, mida TAN ja TANi tasand saab anda. Koostööprojektis Soomega on senimaani väga palju näha seda, et sisuline tegevus toimub realselt ministriumite ja asutuste tasandil. Seetõttu peaks enne, kui minna tegema konkreetseid ettepanekuid näiteks kas Rootsi mingitele institutsioonidele või Põhjamaade Teadusnõukogule, korralikult läbi

mõtlemata, mis on need eesmärgid, mida sellest koostööst tahetakse saada ja mis on need tegevused, mida TANi tasandil võiks teha. Mis on see lisandväärtus, mida ei saa teha kas ministriumite või organisatsioonide tasandil? Vastasel korral ei ole need ettepanekud teiste organisatsioonide jaoks piisavalt tõsiseltvõetavad.

Praegusel hetkel osaleb TANi sekretariaat kõikides nendes tegevustes, mis toimuvad sellise kogu raames nagu Euroopa TANi analoogide sekretariatide töörühm. Töörühm käib koos ja selle raames toimub vajalik infovahetus.

Veel üks suurem täiendus on punkt 3.7., mis sai lisatud lihtsalt seoses sellega, et kui TAN otsustab kõiki või osasidki neist tegevustest, mis siia kirja pandud on, käivitada või algatada, siis see tähendab tõsist planeerimist ka sekretariaadi ja Riigikantselei poolt.

Mõningaid punkte sai kaasajastatud. Seal, kus oli juttu, et seekord tuleks arutada 2006. aasta eelarvet, siis see on juba päevakavas sees. Seetõttu sai siin lihtsalt sõnastatud, et eelarve kavad või vähemalt mõttedki, mis peaks toimuma hakkama, tuleks tuua TANi võimalikult vara, et ka TANil oleks mingisugune võimalus olla nende plaanidega kursis enne kui eelarveläbirääkimised on sisuliselt lõppfaasi jõudnud.

Selgituseks, miks ei saanud neid blokke ümber tõstetud nii, nagu eelmisel korral oli juttu (võiks teha eraldi bloki rahvusvahelise koostöö jaoks, ettevõtluskoostöö jaoks) – TAN pole senimaani väljapoole väga aktiivne olnud. See protsess peab ilmselgelt olema samm-sammuline ja käima käsikäes tugeva toega selleks, et TAN seda sisuliselt teha saaks. Seetõttu oleks võib-olla natuke liiga ambitsioonikas panna kohe suunad paika. Püüaks need käima lükata sellises mahus, nagu nad siin on kirja pandud. See kava pole muidugi niimoodi ette nähtud, et sellest 100% peaks kolme aasta jooksul saavutama. TANi jaoks on väga edumeelne, kui osad neist käiku saab lükata, kuna see on üldse esimest korda, kus TANile sellist kolmeaastast kava on kokku pandud.

Kõik ettepanekud on eraldi otsusepunktidenä välja toodud. Seetõttu on siin võimalik konkreetselt arutada ja otsustada, millised asjad võiks sisse jätta ja millised mitte ning kas on üldse soovi selliste tegevuste ja suundadega jätkata, nagu siin on ette pandud.

T. Luman küsib, et siin on üks lühem dokument ja üks pikem dokument – kuidas need omavahel täpselt seotud on?

K. Hakkaja selgitab, et põhimõtteliselt on see teine dokument lihtsalt lahtikirjutus samadest teemadest – seesama kava, mis eelmine kord oli arutelul, koos täiendustega.

T. Luman märgib, et ta on nõus, et see on tegelikult esimest korda, kus kolme aasta plaanis mingid kavad on paberile pandud. Härra Luman küsibki, kuidas need kaks dokumenti omavahel seotud on, kuivõrd kummaski dokumendis pole ühtegi tähtaega antud. Kusil võiks olla välja toodud, millal midagi juhtub.

K. Hakkaja kommenteerib, et mis puudutab eelarvet, siis tegelikult see on üks koht, kus on suhteliselt konkreetselt isegi ajad sisse pandud – punktid 1.3. ja 1.4. Punkt 1.3. ütleb seda, et iga aasta eelarve võiks võtta põhjalikuma arutelu alla juba aasta alguses, mitte nii nagu ta praeguseks hetkeks on kujunenud, et juunis. Teine asi on see, et võiks võtta järgmisel koosolekul aruteluks uue eelarvestrateegia 2006-2009 plaanid, loomulikult mitte number-numbrilt, aga pigem üldiste tegevuste plaanis, et saaks asju põhimõttelisel tasandil arutada.

Ülejäänud punktide osas saab konkreetsed kuupäevad nende taha panna pigem sisulisema planeerimise järel. Kui me otsustame, et me neid asju tegema hakkame, siis sekretariaat analüüsib läbi, milliseid tegevusi millise ajaga jõuab teha.

T. Luman märgib, et ta oleks siiski eeldanud, et sekretariaadil oleks täna olnud oma seisukoht, et juhul kui TAN võtab täna sellised seisukohad vastu, siis on tehniliselt võimalik seda või teist asja teha umbes sellise või sellise ajaga.

J. Aaviksoo leiab, et tegevuskava võiks ajaliselt tekkida küll, aga vaevalt, et see täna siin tekib. Need punktid on tegelikult korra juba läbi arutatud ja härra Aaviksoo usub, et nad on siin juba üsna küpseks küpsetatud. Kui me sellega nüüd rahule jääme ja lepiks kokku, et järgmisel korral tuleb see kolme aasta peale laiali kirjutatuna, siis saab ju ka veel täiendusi ja parandusi teha. Härra Aaviksoo teeb ettepanku see materjal rahuldustundega vastu võtta ja järgmisel korral vaadata siin ka mingit ajaraami.

M. Saarma kommenteerib Soome koostööd. Olles jutelnud mõni nädal tagasi Esko-Olavi Seppälaga ja ka Soome haridusministriga, siis härra Saarmal on jäänud mulje, et sealne pool on seisukohal, et Eesti pool peale jutuajamise suurt midagi ei tee.

K. Hakkaja märgib, et need konkreetsed tegevused, mis on senimaani olnud, on toimunud rohkem ministeeriumite tasandil. Seda võib-olla oskavad HTM ja MKM konkreetsemalt kommenteerida. Nii palju, kui me oleme kokkuvõtteid teinud, siis HTMi poolt on mitmes teemas olnud reaalne koostöö, nii nagu eelmine kord sai ka ülevaade antud. Samuti seesama innovatsioonikonverents, millest sai räägitud innovatsiooniteadlikkuse programmi raames, on TAN-ide koostöö algatusest tulenenud. Selle raames tehakse väga aktiivset koostööd, praktiliselt iganädalaselt – alles esmaspäeval käisime Helsingis seda arutamas. See on konkreetne projekt.

Preili Hakkaja nõustub sellel tasandil võib-olla härra Seppälä kriitikaga natukene, et seoses teatavate hiljutiste muudatustega pole viimase paari kuu jooksul lihtsalt olnud aega selle teemaga tegeleda. Aga nagu eelmisel nädalal härra Kai Hussoga sai räägitud, kes on samuti seal sekretariaadis, et kui TANi koosolek on läbi, siis minnakse selle teema aruteluga edasi. Nii nagu plaanis oli, siis sügiseks peaks välja tulema ka väike brožüüritaoline trükis sellest koostööst, mille ettevalmistamise käigus saab põhjalikumalt vaadata üle ka selle, kus siis on jäädud ainult jutu tasandile ja kus on sisulisemat asja ka.

T. Lumanil on ettepanek, et ei tehtaks brožüüritaolist trükist. Parem tehtagi fail või CD.

A. Martinson märgib, et sõna tegevuskava tähendab ka mingite asjade äratagemist. Enamik asju, mis siin kirjas on (kahe erandiga), puudutavad pigem TANi töökorralduse poolt – hakata varem arutama, mingi töö ette valmistada või garanteerida, et info liigub jne. Härra Martinson märgib, et kui ta aga ise kujutab ette tegevuskava, siis võiks seal olla pigem niisugused teemad nagu sihtfinantseerimise ja baasfinantseerimise küsimus või siis see, kuidas aidata Arengufondi käima lükata. Seetõttu on härra Martinson praeguse tegevuskava suhtes veidi kriitiline, aga käesolev kommentaar on siiski mõeldud vaid märkusena.

K. Hakkaja kommenteerib seda märkust umbes samamoodi, nagu küsimust, miks siin ei ole kuupäevi. Kuna see on esimene kord, kus selline tegevuskava kokku pannakse, siis ei saanud sekretariaadi poolt siia praegu liiga konkreetseid tegevusi siia sisse panna. Kui me saame selle plaani niisuguselgi kujul käima lükatud ja needki asjad tehtud, mis siin loetletud on, siis see on TANi puhul suur edasimineik.

Konkreetsete teemade osas on TANi puhul olukord ikkagi selline, et me ei oska ennustada täpselt, mis aastaks 2007 on need tegevused, mis siin sees võivad olla. Kui praegusel hetkel on ühed teemad päevakorral, siis see plaan on kujundatud sellise vaatega, et kõik teemad, mis päevakorradele tulevad, neid saaks võimalikult efektiivselt ja süsteemselt käsitleda. Selles mõttes on preili Hakkaja nõus, et see on natuke TANi töökorraldust puudutav asi.

L. Viik Härra Viik kohtus eelmisel õhtul juhtumisi Rootsi suursaadikuga, kes samuti tuletas meelde, et juba aasta tagasi ütlesid nemad omalt poolt, et nad on igati valmis ja soovivad näiteks arutada toona teemaks tulnud Eesti Arengufondi juures seda, et kas pole äkki mõtet teha Põhjamaade Investeeringuspanga või Euroopa Investeeringufondi analoogina Põhjamaade Investeeringufond, kuhu erinevad valitsused tulevad sisse selleks, et just regionaalseid analoogilisi kapitalivajakajäämisi lahendada. Nad soovivad väga seda teha ja on hästi suures valmisolekus olnud. Härra Viigi jaoks on pigem olnud üllatav see, et me oleme võib-olla oma pisikese Eesti Nokia – kiire reageerimise ja asjade ära tegemise hetkel nagu maha maganud.

Härra Viigile tundus samuti punkt 3, mis puudutas eelkõige TANi initsiatiive ja algatusi, meie võimekuse suhtes natuke madala ambitsioonikuse lävega. Härra Viik arvab, et me oleksime suutelised kolme aastaga kõrgemat latti endale seadma kui see, mis on meile on hetkel välja pakutud.

K. Hakkaja kommenteerib, et see ei ole kivisse raiutud kava. Kui TAN leiab, siis võib siia iga hetk täiendusi teha. Kui leitakse, et aeg on küps mingi tegevus lisada, siis selles jaoks jääb nimekiri avatuks.

M. Saarma märgib, et nagu härra Aaviksoogi ütles, et on hea, et meil on plaan. Varem ei ole sellist plaani olnud. Sekretariaat on kaunis pisikene, ülesanded on küllalt tähtsad. Kui vaadata neid riike, kes on kiiret edu viimasel ajal teinud, siis nendel on ikka samasugused nõukogud olnud. Need on kas küllalt võimsad ja seal on palju inimesi või neil on väga tugevad püsivad partnerid. Püsiv partner peaks olema mõni selline, kellel ei ole ametkondlikku huvi. Tasuks mõelda, et kas härra Villems poleks päris hea partner TANile, sest tema ei esinda ametkonda.

Peaminister on sellega päris nõus ja ta on härra Villemsiga rääkinud sellel teemal.

M. Karelson nõustub mõneti härra Lumani arvamusega, et tegelikult on see ikkagi rohkem TANi sekretariaadi tööplaani, mitte TANi tööplaani. Eriti kui vaadata punkti 2.3., et TAN hakkab tegelema ülevaatega prioriteerimise meetodika kasutamisest. TAN on ikkagi koht, kus peab prioriteerimine toimuma. Täna antakse veel ülevaade Soome seisust. Seal on prioriteerimine peaaegu igas punktis sees. Tõepoolest ei tohiks segi ajada TANi sekretariaadi ja TANi kava.

K. Hakkaja kommenteerib, et see punkt ei tähenda, et TAN ei peaks prioriteerima kolme aasta jooksul, vaid peaks ootama seda meetodikat. Otse loomulikult on TANi otsustada, kuidas prioriteete seada. Lihtsalt, kuna tänapäeval kasutavad maailmas erinevad riigid väga mitmesuguseid meetodikaid, kuidas põhjalikumalt prioriteerimisanalüüsi teha jne, siis TANi sekretariaadi poolt on ettepanek, et ka TANi tarbeks võiks neid variante põhjalikumalt analüüsida. Seejärel võiks mõne neist kasutusele võtta.

Kommenteerides veel härra Saarma kriitikat, et TANi sekretariaat on väike, et plaanid on ambitsioonikad ja et tuleb tõsiselt tööd teha - preili Hakkaja tunnistab täiesti, et TANi sekretariaat on väike, aga senimaani pole olnud ka otsest signaali, et seda tuleks

suurendada. Samas, kui praegu võtta vastu arutelu all olev tegevuskava, siis see on väga otsene signaal ka TANi sekretariaadile ja Riigikantseleile, et on plaanis võtta kavasse teatavad tegevused, mis nõuavad teatavat ressursi ja sellisel juhul saab järgnevat kolmeks aastaks ka vastava vajaliku ressursi arvestada. Siiani pole lihtsalt otsest nõudlust suurema ressursi järgi olnud. Just sellepärast leiab ka preili Hakkaja, et oleks oluline vähemalt mingil kujul tegevused kirja panna, et saaks arvestada ja planeerida võimalikku tuge. Ka seda ressursi ei saa üleöö tekitada.

N. Taube leiab, et üks asi, millest on TANis võib-olla viimaste aastate jooksul puudus olnud, on see, et TAN ei ole ajurünnakuga tegelev kogu. Oleme tegelenud üksikute kirjade ja teemadega. Sisuliselt tulevad erinevad ideed aga välja just vaidluste käigus. Ajurünnaku meetod on küll ameeriklaste viis toimetamiseks, kuid see on osutunud üsna kasulikuks. Härra Taube soovib seda tungivald.

K. Hakkaja kommenteerib, et põhjus, miks me oleme täheldanud, et meil pole aega olnud põhjalikumalt arutleda, seisneb ka selles, et kuna tööd pole pikemalt planeeritud, siis on TANi koosolekud toimunud üsna harva ja veidi kaootiliselt. Tegevusplaani olemasolu võimaldab ka aasta tegevusi ja koosolekuid paremini planeerida ja korraldada ning seetõttu leida ehk rohkem aega teemade põhjalikuma läbitöötamise jaoks ja vastavate teemade tõstatamise jaoks.

A. Martinson on väga nõus härra Taubega. TAN on vastavalt oma põhikirjale nõuandev organ peaministrile. Lisaks sellele on mitmes kohas kirjas, kuidas teemasid arutatakse ja kuidas ta oma arvamuse kujundab. Selles mõttes on ta kõige rohkem tõesti ajurünnaku koosluse moodi. Härra Martinsonile meeldiks, kui siia tulles oleks kuu või kaks enne üks või kaks või kolm mõtterünnaku teemat välja käidud. Mitte kantseliidis, vaid võib-olla ühe reaga. Kui me muutume selliseks pooldemokraatlikuks organisatsiooniks, kus on väga range päevakord ja materjalid, siis on tema resultatiivsus selle ajumassi kohta üsna väike. Teemad võiks olla püstitatud palju lakoonilisemalt, lühema päevakorraga, et me tahame saada näiteks vastust sellele ja sellele küsimusele. Praegune tegevusplaani on tõesti pigem sekretariaadi tööplaani või TANi töökorralduse tegevusplaani, aga ta ei ole härra Martinsoni arvates TANi tööplaani kui selline.

Peaminister märgib, et üks asi on ajurünnaku suund, aga teine nõuandmise koht konkreetsetes valikutes. Tavaliselt on need valikute tegemised valusad ja seal kuluvad nõuanded eriti ära. Peaminister peab nõuandeid valikute tegemisel, eriti mis puudutab rahastamist, sama oluliseks kui ajurünnakuid.

A. Martinson täiendab, et ta ei pidanud silmas ainult koduseid ajurünnakuid, vaid ka valikute tegemist. Selleks oleks aga vaja, et materjalid esitataks valikute vormis. Üsna tihti saame dokumente ja-ei valikus.

Peaminister nõustub selle kommentaariga.

R. Villems tuletab veel meelde fakti, millest siin ei olnud juttu. Tegelikult on meil süsteem kahe jala võrra rikkam – meil on olemas teaduspoliitika komisjon ja innovatsioonipoliitika komisjon. TANi sisendid peaksid olema enam sünkroonis nende komisjonide päevakorraga. Härra Villems tunneb hästi innovatsiooni poolt, vähem teaduse poolt. Aga innovatsioonipoliitika komisjon on härra Villemsi arvates üks tõsine komisjon. Kui on ülesanded ette antud ja sõnastatud, mida on vaja lahendada või millele on vaja lahendusi otsida, siis on innovatsioonipoliitika komisjon osutunud aktiivseks. Probleem on selles, et seda tööplaani ei saa kuidagi anda sisendina omakorda nendele komisjonidele, kes idee järgi peaksid vähemalt mingisuguse olulise osa TANi asju ette valmistama. Nad ei saa teise sekretariaadi

asju ette valmistada. See pole etteheide, aga ei tohi ära unustada, et see on terviklik süsteem.

TANi tööplaanis on võib-olla natuke liiga palju sõnastatud. Millele me peame nüüd keskenduma oma nõuannetes peaministrile? Esimene asi, millega tuleb kiiresti tegeleda, on Eesti vastus Lissaboni protsessile, mille tähtaeg on oktoober ja mis on väga tähtis. Teiseks on Riiklik Arengukava 2007-2013. Ja need ongi need asjad, millega me peame tegelema. Lisaks sellele kindlasti jooksvad asjad, mida peaminister ülesandeks teeb, milles ta nõu küsib.

Võib olla see paber siin on tõesti sekretariaadi asi, mis on ilusti läbi kirjutatud ja miks mitte, kiidame ta heaks. Ja võib-olla järgmisel korral peaminister sõnastab hoopis vähem asju, mille osas ta mis ajaks nõu tahab saada. Siis on lihtsam alamkomisjonidel ja Teaduste Akadeemial kontsentreeruda.

Peaminister märgib, et on kindel, et me siin täna uut tegevusplaani koostama ei hakka. Peaminister tuleb härra Aaviksoo kommentaaride juurde tagasi, et me oleme seda juba eelmisel korral põhjalikult arutanud ja küsib, kas on mingi konkreetse punkti kohta vastuväiteid või tahetakse lisada mingit konkreetset punkti või tahetakse kuskil sõnastust muuta?

P.-E. Rannap ütleb, et ettepanek 1.4. märgib järgmise koosoleku üheks teemaks T&A kulutuste kajastamise 2006-2009 eelarvestrateegias. Kuna selleks ajaks on juba eelarvestrateegia vastu võetud, siis pigem oleks aeg rääkida 2007-2013 riiklikust arengukavast.

T. Luman Nagu eelnevalt öeldud sai, siis midagi pole kivisse raiutud ning härra Luman leiab, et see ei tee midagi paha, kui juba väljatöötatud dokumendi saab siin lahti mõtestada ja korralikult üle vaadata.

K. Hakkaja teeb ettepaneku, et siis võiks need mõlemad dokumendid sellesse punkti lisada.

Peaminister toetab seda ettepanekut ning teeb ettepaneku tegevuskava heaks kiita.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

4. Kiita heaks TANi koosseisu 2004-2007 tegevusplaani järgmised punktid koos nende alampunktidega:

1. Tervikliku lähenemise kujundamine Eesti T&A ja innovatsioonipoliitikas.
2. TAKSist tulenevate TANi ülesannete korraldus
3. TANi initsiatiivid ning TANi areng

5. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika eelarvetaotlused aastaks 2006

M. Reps märgib, et siin on peale MKMi lisatud ka HTMi eelarvetaotluste tabelid. Eelarvetaotlusi on erinevatel tasanditel üsna rahulikult analüüsitud. Tagasiside saamiseks on kaasatud kõikvõimalikke HTMi sotsiaalseid partnereid ja huvigruppe. Arvestatud on nii palju kui võimalik nii meie vastuvõetud strateegilisi eesmärke, ELi Lissaboni strateegia eesmärke kui ka meie uuringute-analüüside tulemusena ilmnunud kõige suuremaid valupunkte – nt baasfinantseerimise suurendamine jt eluliselt olulised momendid.

Ainukese tehnilise momendina toob proua Repts välja, et Teaduspoliitika komisjon tõi eelarvet analüüsid esile selle, et Teaduste Akadeemial on jäänud kulud täpselt samaks. Tuleks võib-olla vaadata ka võimalusi selles suunas. Teaduspoliitika komisjonis arutati ka küsimust, et juhul kui ühel aastal ei ole suuri teadussaavutustel põhinevaid preemiaid välja anda, siis kas oleks võimalik seda raha kanda senisele eelarvele, et saaks seda muudeks toredateks ja väga eluliselt kasulikeks asjadeks ära kasutada. See oli väga lihtsalt öeldes Teaduspoliitika komisjoni kokkuvõtte.

Laiemalt öelduna on välja toodud suhteliselt tagasihoidlikud tõusud nii sihtfinantseerimise kui grantide osas. Olulisemalt on HTM rõhku pannud teadus- ja arendusasutuste infrastruktuuri ja baasfinantseerimise poole peale. Loomulikult on HTMi jaoks üliolulised ka ammu lubatud programmid ja programmide koha pealt on ettevalmistusele pandud suur rõhk, et tuua välja proportsioonide muutmise koha pealt eluliselt olulised programmid. See on väga lühike ülevaade ning HTMi asekanstler ja nõunik saavad detailselt vastata ka TANI küsimustele.

Viimase märkusena ütleb proua Repts seda, et tal on väga kummaline seda eelarvet täna tutvustada, sest Rahandusministeeriumis ei lastud HTMil tutvustada isegi seda eelarvekava, rääkimata sellest, et HTM oleks saanud mingit tagasisidet või arutelu teemadel, kas on võimalik rääkida mingisugustest proportsioonide muutustest.

Peaminister märgib, et eelarve eelnõu on esimest korda valitsuskabinetis 30. juunil ehk õige varsti.

K. Haller selgitab, et raamtingimused on pandud paika *Teadus- ja arendustegevusestrateegia 2002-2006. Teadmistepõhine Eesti* järgi. Seal on viimasel leheküljel tabel, mis näeb ette, et aastaks 2006 on teadus- ja arendustegevuse kulude kogumaht 1,5% SKPst. Seal on ka tabel, kui palju on ette nähtud HTMi kaudu finantseerida ja kui palju on ette nähtud MKMi kaudu finantseerida. Sellest lähtuvalt on maht paika pandud ja arvestatud on loomulikult neid kulutusi, mida rahvusvaheliselt nn. Frascati manuaalis klassifitseeritakse teadus- ja arendustegevuse kulutusteks.

Peaminister teeb ettepaneku korralduslikuks muudatuseks. Laseks ära rääkida ka majandus- ja kommunikatsiooniministril. Kui praegu lähevad küsimused, mis on laiemad, ühele ministeeriumile, siis on vastata raske.

E. Savisaar alustab sealt, kust HTMi inimesed lõpetasid – püstitatud eesmärgist. Me oleme praegu teadus- ja arendustegevusele suunatud rahade poolest umbes 0,7-0,8% SKPst. Missugune on järgmise aasta seis? Kui te vaatate eelarve tabelit MKMi osas, siis te näete, et meie vahendid on põhimõtteliselt suunatud kaasfinantseerimisele koos tõukefondidega. Me oleme saanud kõnelustel Rahandusministeeriumiga põhiliselt 2 tagasilööki: kõigepealt Teadus- ja tehnoloogiaparkide infrastruktuuri arendamise programm, milleks me kavandasime 66 miljonit krooni ja teiseks siis ülikoolide Infrastruktuuri arendamise programm just selles valdkonnas, mida me vaatame ja milleks oli kavandatud 170 miljonit. Mõlemad nad on praegu tegelikult maha tõmmatud. Eks me neljapäeval hakkame neid jälle vaidlema, aga niisugune see seis on.

Samal ajal kui me vaatame seda, missugune statistiline tulemus on, siis see pole paha. Kui me liidame nüüd praegusele reaalsele tulemusele Arengufondi 500 miljonit krooni, siis me saame järgmisel aastal umbes 1,1% SKPst teadus- ja arendustegevuse finantseerimiseks, mis härra Savisaare arvates on täiesti arvestatav edasiminek.

Härra Savisaar ei tahaks oma juttu keskendada sellele, et Rahandusministeerium on T&A summad maha tõmmanud. Rahandusministeeriumi olukord eelarve koostamisel on ka keeruline, võib-olla isegi kõige keerulisem. Eks me peame nendega veel vaidlema. Aga kahele aspektile sooviks härra Savisaar tähelepanu juhtida, et need mõlemad prioriteedid, mida me kavandasime (teadus- ja tehnoloogiapargid ning T&A infrastruktuur), pole praegu eelarves toetust leidnud.

Peaminister kommenteerib, et kulutuste tasemega väga rahul olla praegu ei saa. Kui 2003. aasta statistika järgi kulus T&A-le 0,83% SKPst, siis sellest tegelikult on veel erasektorit 35%. Need jutud, et erasektor üldse ei ole osalenud, ei vasta tegelikult tõele, aga erasektori osatähtsus võiks olla märgatavalt suurem küll. Aga 3%-ni me sellises tempos nii ei jõua. Sammu on vaja suurendada. Kui härra Savisaar näeb optimistlikuna tulevikku, kui panna 500 miljonit krooni Arengufondi juurde, siis tuleb päris suur protsent, siis peaminister märgib, et ega seda 500 miljonit kohe ära ei kasutata, vaid sealt hakatakse alles kasvikuud kasutama. See ei suurenda oluliselt T&A-le mineva SKP osatähtsust. Tegelikult me peame siin veel pingutama. Peaminister ei tea, kust me need vahendid leiame, aga leida need tuleb.

M. Saarma küsib, kas 500 miljonit krooni on üldkapital – kogu kapital, mida planeeritakse investeerida? Ühel fiskaalsel aastal tähendab see ainult 10% siis?

E. Savisaar selgitab, et Arengufondi tuleb see summa täies mahus, mitte ei tilgu osade kaupa. Muidugi ta ei lähe korraka kasutusse ja see on tõesti 5-10%.

T. Luman märgib, et on kogu aeg olnud seisukoht, et 2006.a on T&A infrastruktuuri rahasid umbes 400 miljonit krooni. Nagu härra Luman aru saab, siis see ongi asi, mis on praegu maha tõmmatud? See on ikka totaalne katastroof arvestades seda, millised on praegu ülikoolide laboribaasid. Härra Luman märgib, et ta ei tea küll Tartu Ülikooli olukorda, aga Tehnikaülikooli tehnikateaduste laboribaasid on ajast ja arust. Seal on seadmetikud osades kohtades nagu 19. sajandist. Härra Lumani teada on ülikoolid kõiksuguseid projekte kirjutanud, võidelnud ja võistelnud. Arvestada tuleb sellega, et erialad ja õppekavad on kõik sellega seotud, see pole niisama. Rahandusministri olukord pole muidugi kerge, aga sellest potist on see raha küll kuidagi ära kadunud. See on tegelikult tulevikku investeerimine ja on aastaid olnud kavades sees. Siin on suured tööd ära tehtud ja suured projektid ära kirjutatud.

J. Aaviksoo märgib, et me võime seda siin praegu arutada ja me ei tea, kuhu me välja jõuame. Härra Aaviksoo jaoks on kõige põhilisem küsimus täna see, et meil on parlamendis vastu võetud *Teadmistepõhine Eesti* arengukava. Seal on terve rida numbreid. Siin on SKP muutunud natuke metoodika põhjal. Aga üks väga selge väide on see, et struktuurfondide vahendid sellesse plaani ei kuulu. Täna me arutame nii, et need on sinna sisse pandud ja ka sellisel juhul pole härra Aaviksoo saanud siit selget signaali, et praegu valitsuse 2006. aasta eelarvekava vastab sellele omal ajal planeeritud kavale. See on esimene küsimus. Kas ta vastab või ei vasta ja kui ta ei vasta, siis oleks mõistlik ausalt öelda enam vähem mil määral me sellest plaanist maha jääme, sest muidu ei ole mõtet plaani teha.

E. Savisaar märgib, et ta vastab selles mõttes, nagu ütles proua Repski, et taotluste aspektis vastab. Ei ole mõtet rääkida totaalset katastroofist, sest eelarvet veel ei ole. Härra Savisaar informeerib TANi sellest, kuidas on praegu kõneluste seis.

J. Aaviksoo küsib, kas ta peab sellest sõnumist niimoodi aru saama, et totaalset katastroofi ei ole, aga väga optimistlik ka olla ei saa? Kas see seis on siis adekvaatne, kas see seis on enam vähem selge? Praeguse seisuga on läbirääkimised Rahandusministeeriumiga olukorras, kus MKMi eelarves T&A-le planeeritud vahendite maht jääb alla 2005. aasta olukorrale ja HTMis on ta 0 krooni

erinev sellest? Samas kasvab riigieelarve 7% ja Eesti rahva rikkus 9%. Kas see kokkuvõte on adekvaatne kirjeldus tänase päeva seisust?

E. Savisaar selgitab, et päris nii ta ei ole, et see summa alla jääb. Me eeldame, et see 500 miljonit tuleb juurde. Aga kuna me eeldame, et see 500 miljonit tuleb eraldi Riigikogu otsusega ja tõenäoliselt stabilisatsioonifondist, siis ta ei ole mitte eelarvetaotluste hulgas ja seetõttu pole seda siin näidatud.

J. Aaviksoo See 500 miljonit on lihtsalt summa, mis kulutatakse Arengufondi eesmärkide täitmiseks. Missugune osa sellest klassifitseerub 2006. aastal T&A kulutustena rahvusvahelises mõttes, on tõenäoliselt oluliselt väiksem (10 korda umbes).

Peaminister usub, et see on isegi 20 korda väiksem, kuna põhikapitali ei ole võimalik ära süüa.

M. Saarma märgib, et Eesti on alla kirjutanud paberile, et aastal 2014 kasutatakse umbes 3% SKPst T&A-tegevuse finantseerimiseks. Härra Saarma pole Euroopas veel ühtegi selgelt mõtlevat inimest näinud, kes oleks öelnud, et on mingit muud teed peale T&A, mille kaudu tänapäeval rikkaks saada. Meid on 10 aasta pärast tegelikult ootamas suur tööjõupuudus. Eriti intellektuaalse tööjõu puudus. Praegu paari aasta jooksul, mil Eestis on tehtud väga head tööd T&A osas, on saavutatud seda, et väga paljud noored eestlased, kes läksid läände õppima, on tulnud tagasi. Väga paljud post-doc'id on tulnud tagas ja Eestil on tekkinud T&A mõttes esimest korda, võiks öelda, rahvusvaheline maine. Pannes T&A eelarve jääkappi, me teatame Euroopale, et 'we are out, we are not in'. Me loobume minimaalsetestki eeldustest täita seda 3% võimalust ja lükkame objektiivselt edasi Eesti rahva heaolu saabumist. Lihtsalt ei ole teist teed, see on ainus tee.

E. Savisaar märgib, et esiteks niipalju kui ta teab oma kolleegidest, siis ega neil ei lähe nende protsentide saavutamine ka sugugi kergelt.

M. Saarma märgib, et mõned on need juba saavutanud.

M. Karelson toob illustreerimiseks paar elust võetud näidet selle kohta, kui terav on praegu rahvusvaheline konkurents selles valdkonnas. Üks näide on see, et lirimaal, kus härra Karelson ise käis 1999. aastal, võeti samal aasta vastu otsus saavutada aastaks 2006 tippkeskused 2 erialal – biotehnoloogias ja infotehnoloogias. Selleks eraldati 670 miljonit eurot. Keskmise grandide suurus on 4-5 miljonit eurot, mis on võrreldav praktiliselt Eesti Teadusfondi aastaeelarvega. Lirimaa alustas madalamalt, kui meie praegu oleme. Olid omad mehhanismid, kuidas nad sinnamaale jõudsid. Aga nad leidsid 1999.a ikkagi, et konkurents püsida, on vaja investeerida, tõsiselt investeerida. Me ei räägi siin mingisugusest 0,1% või 0,2% SKPst.

Teine näide on Türgi. Türgi on ka leidnud, et tuleb sellel rindel võidelda. Türgi parlamendi poolt on 3 aastat tagasi vastu võetud seadus teadusparkide kohta. Teadusparkides töötavad firmad on maksuvabad, mis Eesti jaoks ei ole uudis, meil on kõik firmad maksuvabad. Aga kõik teaduspargis töötavate firmade töötajad on 10 aastat vabastatud kõikidest maksudest; teadusparkide juhtkonnad on 5 aastat vabastatud maksudest jne. Türgi on ilmselt aru saanud, et rahvusvahelises innovatsioonikonkurents muidu nad ellu ei jää. Kuigi põhimõtteliselt on nad turismimaa, on parlamendi tasemel tehtud sellised otsused.

E. Savisaar märgib, et meil vist pole mõtet üksteist veenda. Väga lihtne oleks öelda praegu seda, et kui härra Savisaar sai ministriks, siis need arvud olid juba olemas ja ta on täiesti veendunud, et TAN eelmises valitsuses nõustus järelikult nende

arvudega. Härra Savisaar oli sellest ka natuke hämmastunud, aga ta leidis, et ju siis niisugune TANi seisukoht on.

Peaminister selgitab, et TAN eelmises valitsuses muidugi ei ole nõustunud nende arvudega. See, mis 230-st miljonist 400-ni puudu on, on siin jututeemaks olnud ja väga valjuhääle jutu teemaks.

K. Haller toob härra Karelsoni kommentaarile 2 aspekti juurde, mis ei ole siin kõlanud. Teatavasti Euroopa Liit, saavutades 3% SKP-st, on ette näinud olemasolevale 800 000 teadlasele 700 000 täiendava teadlase juurdetoomise + 500 000 nn 'research related persons'.

Me oleme võrrelnud küll erinevate erialade (arstide jt) palkade ja ressursside vahet teiste riikidega. Teadlastega võrreldes on Eesti finantseering ühe teadlase kohta keskelt läbi 12 korda väiksem Euroopa Liidu keskmisest. Nii suurt vahet vist mujal ei ole, erinevalt teistest erialadest. Ja see vahe on tunduvalt suurem veel võrreldes Ameerikaga.

R. Villems soovib olla pragmaatilisem, muidu me tõesti veeneme teineteist ilma asjata liiga kaua. Võib-olla kõigile ei ole teada, et nüüd on saabunud 5. raamprogrammi praktiliselt täielikud lõpptulemused. Selle statistika tegemine võtab kaua aeg. Teatavasti 5. raamprogramm lõppes 2002. aastal. Ja on olemas enam-vähem täpsed arvud selle kohta, kuidas on Eestil ja kõigil teistel riikidel läinud 6. raamprogrammis seisuga 26. jaanuar käesoleval aastal, kui on kulutatud umbes 20% rahast. See on päris huvitav. Tihti räägitakse, et teadus ei too midagi tagasi. Härra Villems võib väga täpselt öelda, et 5. raamprogrammi ajal, kui me veel ei olnud ELi liige ja meil oli teatavaid piiranguid osalemaks raamprogrammis, tõid eesti teadlased vaba konkurentsi grantidena Eestisse 311,6 miljonit krooni. See ei ole teab missugune summa, aga see ei ole ka kopikas. 26. jaanuari statistikaga on Eesti teadlased toonud tagasi juba rohkem kui Eesti sissemaks (me maksame 0,09% oma SKPst sisse, et osaleda raamprogrammis, kusjuures valida me ei saa, kuidas raha kasutatakse) samal ajal, kui EL on ära kasutanud ainult 20% 6RP summadest. Eesti teadlased on toonud tagasi nii palju, et kui julgeks ekstrapoleerida lineaarselt (mis tõenäoliselt ei olegi väga vale), siis meie tagasitoomise maht kasvab täisperioodi peale umbes 370 miljonini (tõenäoliselt 400 miljonit välja ei pigista). Arvestades seda, mida härra Haller ütles, pole see sugugi paha saavutus.

Härra Villems toob veel teise arvu. Eesti keskmine üks statistiline teadlane on toonud tagasi 2 088 eurot teadlase kohta, Rootsi keskmine teadlane on toonud tagasi 2 870 eurot. Härra Villems soovib lisada, et mis on meie keskmine statistiline teadlane – sinna kuuluvad ka nt inglise keele õpetajad ülikoolis, kõrgkooli õppejõud. See annab kokku arvu 2000. See tähendab, et tagasi toob seda raha umbes suurusjärgus 300-400 teadlast, sest raamprogramm pole mitte teaduse finantseerimiseks vaid 'pre-competitive industrial research' tarbeks. Kui meil oleks neid inimesi mitte 300, kui me suudaks prioritseerida-fokuseerida vaid kui meil oleks neid 3000 (3000 on võib-olla liialdatud). 1000 inimest ei oleks sugugi võimatu. Me rääkisime praegu Teadmispõhisest Eestist, unustades lisada, et seal on 3 võtmevaldkonda. Meie 5 aasta areng seisneb eelkõige tehnoloogilises arengus.

Need arvud on härra Villemsi arvates täiesti veenvad. Kui meil oleks 3-4 korda rohkem niisuguseid teadlasi, kes kirjutavad neid grante ja on võistlusvõimelised, siis härra Villems ei näe põhjust mitte arvata, et see arv oleks 3-4 korda lineaarselt suurem.

A. Keevallik leiab, et ükski Eesti teadlane alates Akadeemia presidendist ei peaks tundma alaväärsuskompleksi sellepärast, kui vähe Eesti teadlane teinud on. See asi,

millest räägib härra Villems, on oluliselt õige asi. Aga härra Keevallik leiab, et kõige suurema osa annavad teadlased tagasi läbi koolituse, läbi koolitatud inimeste, kes on meil ettevõtluses ja majanduses. Härra Keevallik arvab, et me peaksime üheselt aru saama, et haridus on see, mis riiki edendab.

Härra Keevallikul on lisaks 170 miljonile väga kahju ka 66 miljonist. Me räägime tehnoloogiaparkidest. Me oleme nüüd jõudmas tänu Tehnikaülikooli ja erasektori koostööle 1. juulil esimese Tallinna tehnoloogiapargi hoone nurgakivi panekuni. Kui härra Keevallik mõtleb selle peale, kui vähe on tegelikult selles protsessis kaasa aidanud riik ja linn, mis on normaalne arenenud ühiskondade jaoks nagu Soome jt, siis läheb meel küll nukraks. Me peame justkui kivist vett välja taguma, aga me teeme seda. Härra Keevallik väga loodab, et need asjad, millest me siin täna laua taga räägime, on üheselt mõistetavad, et nad on ülimalt tõsised ja vajalikud riigile, kui me räägime teadmispõhisest majandusest ja edukast riigist.

J. Aaviksoo märgib, et mis siin ikka, lõppkokkuvõttes pannakse ühel hetkel see eelarve kokku ja sellest eelarvest loetakse tavaliselt välja ainult 2 põhimõttelist signaali - mil määra on teaduse ja tehnoloogia areng täienenud. Kui palju kasvab SKP, seda me oskame enam-vähem täpselt hinnata – see tuleb nominaalselt 9% kanti. Eelarve kasv on tõenäoliselt kusagil 7% või natuke peale selle. Me saame väga selgelt aru, milline on poliitiline signaal selles osas, mis puudutab T&A-d, tehnoloogilist arendustegevust ja kõrgharidust sellest hetkest, kui see dokument parlamendile üle antakse.

Härra Aaviksoo saab aru, et olukord on keeruline ja valikuid tuleb teha. Valikuid tuleb teha strateegiliste ja taktikaliste ülesannete raamides. Täna oleme olukorras, kus sisuliselt kõrgharidussummad tudengi kohta on külmutatud 1999. aasta tasemele. Teaduse osas on olukord natuke parem olnud. Aga kuna me alustasime võrreldes teiste riikidega oluliselt madalamalt tasemelt ja oleme seadnud endale eesmärgiks kasvada kiiremini kui SKP, siis nullkasvuga signaal pole mitte ainult fiskaalne signaal, vaid ka väga tugev poliitiline signaal. See kogu peaks selle signaali suhtes omama mingit seisukohta. Ja muidugi on vaja öelda, kus on fookus – kas see on Eesti ettevõtlus, kas puidusektor, kas põlevkivikeemia, kas pestitsiidid, kas vähiravimid vmt. See on ka väga oluline. Makrotasandil on kõige olulisem just üldsõnum ja viimastel aastatel pole me siin millegi niisugusega silma paistnud (väikese erandiga, 2004-2005 teaduse eelarve oli üks oluline samm ning selle eest võib haridus- ja teadusministrile aitäh öelda, vaatamata kogu kriitikale muus osas). Sellepärast on see arutelu tõsine ja siit laua tagant võiks siiski minna sõnum, et pikaajaline konkurentsivõime Euroopa arengute kontekstis ei ole võimalik, kui me ei suuda tagada T&A ennakkasvu SKP kasvuga võrreldes. See on ainuke tee edasiminekuks, absoluutselt ainuke.

Peaminister märgib, et ega siin laua taga polegi, keda veenda. Vaevalt, et Rahandusministeeriumi esindaja hakkaks ka tulihingeliselt vastu sõdima. Peaminister võib kõiki veelgi enam kurvastada, et sõnum on suure tõenäosusega minemas üleöö veelgi halvemaks, sest selgub, et meie SKPd hakatakse jälle ümber hindama ja on lootust, et me saame üleöö 7% rikkamaks. Mis tähendab seda, et selle 3% tasemeni on veel pikem tee käia ja ka kaitsekulutuste 2% läheb järjest kaugemale. Ühest küljest on hea, et me oleme rikkamad, aga teisest küljest see tähendab proportsioonide olulist muutumist. Peaministrit häirib see, et tegelikult alarahastamisel saavad olema hukatuslikud tagajärjed Eesti arengule ja see on see, mis peaministrit häirib. Eelarvetaotlused on ju head, aga senised saavutused läbirääkimistel on olnud suhteliselt kesised. Mis meil muud üle jääb, kui kiita taotlused heaks, aga mitte saavutusi.

L. Viik küsib, et kui me siin juba oleme koos, et aidata ja nõustada valitsust, kas ja mil viisil me saaksime abiks olla? Ka härra Viik kuulub mitmetesse erinevatesse valitsust nõustavatesse komisjonidesse ja on alati küsinud ministritelt, kuidas me saame aidata. Kas me saaksime osaleda diskussioonides senisest elavamalt? Kas on veel komisjone, kus peaks osalema? Mida veel saab teha?

Peaminister kinnitab, et see väga selge seisukoht, mis täna siingi välja öeldud on, tuleb ka eelarvekõnelustel kindlasti kasuks. Kui me kõik ühtemoodi asjast aru saame, siis seda tulemust peab parandama. Ega raha juurde tükki pole keegi siin valmis, kuskilt tuleb lõigata. Loomulikult oma avalikes sõnavõttudes tuleb rääkida ja avalikkust ette valmistada selleks, et mingi muu inimeste jaoks oluline asi lükkub kuhugi edasi ja finantseeritakse just T&A-d.

A. Keevallik märgib, et mingil juhul ei tahaks, et nt infrastruktuuri või tehnoloogiaparkide toetamine toimuks kõrghariduse rahade arvelt. Kõrgharidus tervikuna, mitte ainult T&A ja innovatsioon vajab suuremat eelarvekasvu.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

5. Kiita heaks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika eelarvetaotlused aastaks 2006.

6. Eesti Arengufondi strateegia

Punkt 6 on päevakorrast maha võetud (vt. otsuse punkt 1.1. eelpool).

7. Sihtfinantseerimise valdkondade määramine

M. Reps märgib, et lihtsalt lahtiseletatuna on küsimus väga lihtne. Küsimus on Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse (edaspidi TAKS) ühe rea kehtetuks tunnistamises. Diskussiooni sisu on olnud väga pikk.

Küsimus on olnud kõigile täiesti arusaadav. Vaja on teatud proportsioone muuta riigile vajalikus suunas. On olemas valdkondi, mis Eesti Vabariigis on teenimatult vähe toetatud. Selleks on püütud erinevatel aegadel erinevaid meetmeid välja töötada. Üks nendest ettepanekutest on olnud valdkondade määratlemine sihtfinantseerimise juures. Miks TAN sellise sisukoha võttis? TAKS sai muudetud ja HTM püüdis selle ellu rakendada. Erinevate sammude tulemusena leiti täiesti selgelt, et seal on 2 tõsist probleemi. Esiteks, sihtfinantseerimise valdkondade määratlemine täna mitte ei osutu keeruliseks, vaid teatud mõttes võimatuks. Teiselt poolt, kuna tegemist on võimalusega suunata finantse ainult teatud uute projektide osas, kuna teised on pikaajalised, siis see muutuse protsent on keskmiselt paari protsendi ringis.

Sellest tulenevalt on olnud väga erineval astmel arutelusid, et selleks peaksid olema teised meetmed, mitte TAKSis välja öeldud valdkondade määratlemine. On ka arutatud, et sihtfinantseerimine peaks tõepoolest uute projektide puhul arvestama tehnoloogiavaldkondade eelisarendamise vajadusega. Samal ajal peaks paralleelselt toodama laiemad riiklikud programmid valdkondade eelisarendamiseks.

K. Haller kommenteerib, et kaks kolmandikku teemadest on interdistsiplinaarsed ning seetõttu on valdkondade jaotus samuti problemaatiline. Teine asi on see, et HTM lasi teha analüüsi vastavatel professionaalidel teiste maade kohta, kuidas valdkondi jaotatakse. Raha jaotatakse konkreetsete ülesannete järgi. Näiteks mitte ei anta

arstidele, bioloogidele, keemikutele, vaid antakse AIDSi probleemi lahendamiseks, kus on arstid, bioloogid, keemikud sees.

Peaminister Teaduspoliitika komisjon on hääletega 19:1, peaaegu ühehäälselt otsustanud, et meil ei ole vaja mingisuguseid sihtfinantseerimise valdkondi ja seda võib teha programmides. Peaministrile tundub see otsus kergekäelisena. Me räägime kogu aeg sellest, et prioritseerimine on vajalik. Peaminister küsib, kus on need instrumendid, millega me prioritseerimist saame teostada? Võtame EASI; peaministri arvates jagatakse seal raha projektipõhiselt laiali ehk ilma igasuguse prioritseerimiseta, sisulist prioritseerimist ei ole. Kui me sihtfinantseerimises valdkondi ei määra, kus me siis üldse prioritseerime?

J. Aaviksoo märgib, et ilmselt on kõikides riikides olemas instrumendid, mis on sihtsuunitlusega ehk siis fokuseeritud mingite probleemide või valdkondade lahendamisele ja on avatud mandaadiga instrumente. Mõlemaid on vaja. Päris kindlasti on riiklikud programmid kõikides riikides kõige fokuseeritumad instrumendid mingite probleemide lahendamiseks. Võtame näiteks puidutööstuse, mis on härra Aaviksoo arvates üks valdkond, kuhu me võiks tagasi tulla – puidutööstuse ja puiduklastriga seotud teadusuuringud. Selleks võiks ja peaks olema riiklik programm.

Sihtfinantseerimise osas leiab härra Aaviksoo, et selles diskussioonis on osalenud siin päris paljud ja meile on teada, et disproportsioonid on olemas. Möödunud aegadega võrreldes on meil kasvanud humanitaar- ja sotsiaalteaduste osakaal. Härra Aaviksool on kompromissettepanek sihtfinantseerimiseks neid kaste mitte laiali jagada. See on üsna konsensuslik arvamus ja härra Aaviksoo arvab, et seda kõigutada oleks ebakonstruktiivne. Küll aga võiks mõelda selle peale, et sihtfinantseerimisele eraldatavate vahendite suurenemisel täiendavad vahendid suunata eelistatult *science and technology* ehk eesti keeles täppis-, loodus- ja tehnikateaduste valdkonna projektide toetuseks. Kui meil on täiendav 10% või 15% või 23% nagu ministeerium on ette pannud, siis need täiendavad vahendid läheksid *science and technology* valdkonna problemaatika otstarbeks.

A. Keevallik märgib, et seda teemat oleme siin TANis arutanud juba mitmeid kordi. Üks kord eelmise valitsuse ajal me jõudsime härra Keevalliku arusaamist järgi otsusele, et valdkondade järgi rahastamine peaks tulema ja TAN oleks see institutsioon, kes hoiaks teatud proportsioone nende valdkondade vahel. TAKSis on see asi fikseeritud. Manchesteri teadlased andsid ka samasuguse soovitus. Kui tõesti näiteks humanitaarteadused seisavad Euroopa pingereas eestpoolt võttes teisel kohal, siis tehnikateadused on väljasuremise äärel. 18% tehnikateadusi on vähe. Me oleme Euroopas tagantpoolt teised.

Põhimõtteliselt võiks toetada härra Aaviksoo ettepanekut, et kui tulevad täiendavad vahendid, siis need täiendavad vahendid tuleks suunata niisugustele aladele, mis on riigi jaoks olulised. Kuid teisest küljest ei võtaks härra Keevallik maha ka seda küsimust nende valdkondade vaheliste proportsioonide hoidmiseks just TANi tasemel. Mitte, et siin hakata olemasolevaid ressursse ümber jagama, vaid hakata likvideerima neid disproportsioone, mis siin tõepoolest olemas on, juurdetuleva rahaga.

Peaminister märgib, et küllap me kõik mõistame, et 0-baasiliselt kasvult prioritseerimine praktikas on välistatud ja võimatu.

M. Karelson tuleb veel kord tagasi Soome dokumendi juurde, mida härra Villems siin iseloomustas. Ei saa automaatselt üle võtta teiste riikide asju, aga härra Karelsoni arvates on siin punktis 1 väga selgelt kirjas, mis on soomlastel prioritseeritud. Härra Karelson tsiteerib inglise keeles: "A crucial challenge is to develop world-class R&D

in fields...” punkt 1 “... most relevant to the national economy ...” Me peaksime olema võimelised ju Eestis defineerima, mis on *most relevant to national economy*. Punkt 2 “... to societal development ...” – sotsiaalarengule ja “... citizens’ well-being.”. Härra Villems mainis näiteks, et ka meditsiin on meil suhtprotsentidena väga madalalt rahastatud. Need on asjad, mida me võime isegi maha kirjutada.

J. Aaviksoo märgib, et härra Karelson peaks sinna juurde mainima ka esimese osa lausest “A crucial challenge is to develop world-class R&D ...” See on väga oluline.

M. Karelson nõustub. Härra Karelson tuletab meelde, et lirimaa võttis 1999. aastal vastu otsuse panna 10 miljardit krooni, et saada *excellency* keskused 2 alal.

Peaminister palub tulla tagasi konkreetse päevakorrapunkti juurde.

R. Villems märgib, et proportsioonide nihutamine 0-kasvu juures on lisaks kõigele muule ka tohtu juriidiline probleem, sest see on sisuliselt ka vallandamisotsus. Härra Villemsi arvates on aga väga halb signaal, kui läheb Riigikokku punkt, mida hakatakse tõlgendada kui TANI võimetust määrata prioriteete. Härra Villemsi välja pakutud kompromiss on see, et sinna oleks juurde pandud paber, millele kirjutab alla Ene Ergma (et niisugune signaal ei läheks üksi). Juhul kui me jääme sellega nõusse praegu ja ka sellega, et sihtfinantseerimise prioriteetide ümbersättimine toimub kasvu baasil (ja kasv on meil nagunii *Teadmistepõhise Eesti* näol Riigikogu poolt ette kirjutatud), siis oleks selles samas seaduse paranduse eelnõus sees, kust prioritseerimine ja fokuseerimine tuleb.

Peaministrile härra Villemsi nõu meeldib. Muidu kui me ütleksime, et sihtfinantseerimise valdkonnad täielikult kaotamine, siis mingit fokuseerimist ei ole.

M. Saarma märgib, et temale on endiselt sihtfinantseerimine võõras. Härra Saarma saab aru, et sellel on olnud ajalooline funktsioon ja ta on väga tähtis. Aga on paar probleemi, mis on härra Saarma arvates äärmiselt olulised. Üks on prioriteedid. Tänapäeval, kui me oleme osa Euroopa Liidust ja vabast infovahetusest, siis me peame fokuseerima. Meil on vaja fokuseeritud programme. Üldiselt on Eesti hästi teinud, et igal pool on väga hea kvaliteedi nõue ja sellest ei või taanduda. Aga meil on ka niisuguseid alasid, mis on meile absoluutselt vajalikud, aga kus meil ei ole kvaliteeti. Praeguse rahaandmise süsteemiga ei ole meil mingit mehhanismi nende arenguks. Miks ei võiks olla sihtfinantseerimises üks osa selliste strateegiliste asjade arendamine, mis on meie riigile vajalikud?

R. Villems märgib, et hetkel tõuseb baasfinantseerimine juba 90 miljonile kroonile 350 miljoni kroonilise sihtfinantseerimise juures. See on juba päris proportsionaalne. Kui inimesi taga ei ole, siis pole võimalik suuremaid summasid absorbeerida. Tegelikult tuleb esimeses etapis investeerida haridusse, saata inimesi väljaõppele.

R. Vaikmäe kommenteerib, et on üks instrument, millest siin on ka palju juttu olnud ja mis on kasutamata ning mis tegelikult peaks tegelema prioriteetidega laias mõttes – sellega, mida on vaja arendada, aga mida meil heal tasemel ei ole ja ka seda, mis meil on heal tasemel, aga mis teistel on lihtsalt parem. Need on riiklikud programmid. Meil on riiklike programmide tööühm koos ja tähtaeg on aasta lõpuks tulla valitsusse nende riiklike programmide üldise kontseptsiooniga.

Kui vaadata sedasama Soome dokumenti, siis esimene ots, millele härra Aaviksoo juhtis tähelepanu, on pühendatud kvaliteedile. See on meie mõistes tippkeskuste finantseerimine. Aga prioriteedid on neil määratud riiklike programmidega. Soome on teinud neid väga innukalt. Reeglina koondatakse riigi erinevate valdkondade olulised uuringud riiklikesse programmidesse. See peaks ka meil lahendama selle küsimuse,

kuidas prioriteete finantseerida ja kuidas arendada neid valdkondi, mis on meile olulised.

N. Taube märgib, et me kõik räägime sellest, kuidas rohkem raha kulutada ja mida sellega teha saab. Härra Taube on kulutanud umbes 13 aastat, püüdes tõsta Eestis sotsiaalset heaolu ja haridust. Härra Taube leiab, et siin laua taga ignoreeritakse asjaolu, et paljud inimesed arendavad tööstust ning nad tuleksid hea meelega siia rohkem teadust tegema, kui me selle nende jaoks võimalikuks teeme. Härra Aaviksoo on põhijõud, kes on muutnud Tartu Ülikooli heaks koduks teadustööle, mida tehakse Eestis. Väga oluline on, et see 3% SKPst T&A kulustele tuleks just välismaalastelt, kes teeksid siin teadust. See on sama väärtuslik kui teadustöö, mida teeksid eestlased. Siis polekski vaja lisaraha leida. Ilmselgelt on Eesti riigieelarve võimalused piiratud. Te olete lubanud kulutada 1,5% või 1,8% SKPst T&A-le, aga seda on äärmiselt raske teha, kui seda raha lihtsalt pole. Kui me suudaks veenda välismaalasi siia tulema, siis võiks härra Taube arvates palju rohkem ära teha. Näiteks soovitab ta tõsisemalt tegeleda partnerluse otsimisega põlevkivi uuringute osas. Selles suhtes on täna suurt huvi üles näidanud mitmed suurfirmad.

Peaminister leiab, et me ei ignoreeri välismaalasi. Me oleme Ida-Euroopas FDI sissetoomisel kõige edukamad. Samas nõustub peaminister, et loomulikult on veel oluliselt rohkem raha saadaval. Meie küsimus täna on aga selles, kuidas toimetada omaenda väikese rahaga. Millised on meie prioriteedid ja millised on meie põhieesmärgid ja sihid?

J. Aaviksoo leiab, et härra Taube on andnud olulise panuse strateegilisse mõtlemisse. Ning tuleks kaaluda põlevkivis peituvaid võimalusi, aga seda ei tuleks teha mitte üksnes olemasoleva teaduse ja inimeste varal, kes meil Eestis juba on, vaid meil tuleks leida mõistlik hulk raha, meelitada omal algatusel siia maailmaklassi teadmised ning püüda need maailmaklassi teadmised integreerida meie kohalike teadmistega ning valitsuse prioriteetide ja strateegiaga. See võiks olla üks peamisi riiklikke programme juhul kui taustauuring näitab, et majanduslikult on tõepoolest mõttekas sinna investeerida.

T. Danilov kommenteerib, et lisandumisel on Eesti ja USA-vaheline jätkuprogramm põlevkivi teemal. Eelmise programmi vältel keskenduti laboriuuringutele, et saada õige tehnika. Nüüd on aga konkreetselt võetud suund sellele, kuidas tuua välisinvestoreid siia ja aidata Eesti põlevkiviettevõtjaid USA turule ühisfirmadena, ühiselt tehnoloogiaid arendades, mis töötavad nii Eesti põlevkivi kui USA põlevkivi puhul. Turuna näeme eelkõige USA-d. See on käimas.

A. Keevallik märgib, et me rõhutame tema arvates liiga palju seda, et välismaalt on võimalik saada raha. Aga ennekõike on välismaalt võimalik saada teadmisi. Teadmiste siire, tehnoloogiate siire on väikese riigi jaoks äärmiselt oluline. Eesti riigi probleem pole mitte niivõrd see, et meil pole investeringuid, vaid see, et me oleme liiga enesekesksed. See on asi, millele härra Taube viitab. Me arvame, et me ise oleme laias spektris ülitargad ja et meil on Eestis teab kui palju teadmisi. Nii see ei ole. Väljast saab väike riik tuua väga palju teadmisi ja tehnoloogiaid, mida siin rakendada.

Peaminister küsib, mis me teeme sihtfinantseerimise valdkondadega? Me läheme liiga kaugele.

A. Keevallik jääb oma seisukoha juurde, et me peame need valdkonnad moodustama. See on üks oluline koht, kus TAN saab näidata oma kompetentsi ja jõudu riigi ees seisvate probleemide lahendamisel. See jutt, mida härra Keevallik kuuleb oma kolleegidelt, et jätame kõik nii nagu oli ja läheme 15 aastat samamoodi

edasi – meie teaduse efektiivsus ei ole see, mis ta peaks olema. Teadus peab ikka suures osas teenima ka riigi majanduse vajadusi. Praegu aga ei taheta mingeid muudatusi. Kõik on õige, kõik on hea, muutusi ei ole vaja. Isegi siis, kui me räägime sellest, et teeme neid muudatusi juurdeoleva ressursi arvelt, siis ei taheta isegi sellest eriti kuulda.

Peaminister leiab, et me peaksime konkreetses päevakorra punktis nüüd jõudma mingi otsuseni. Siin on kolm arvamust:

1. nii nagu välja pakuti, nii me ka otsustame;
2. kui kasvikud tulevad mingisugused, siis juurdekasvude arvelt hakkame prioriteerida; eelmisest korrast on ka aramus, et 20% kogu vahenditest peaks minema prioriteerimisele;
3. härra Keevallik ütleb selgelt, et me peaksime ära otsustama need valdkonnad, kuhu vahendid suunata.

Meil siin üksmeelt selles küsimuses kindlasti praegu pole. Aga tegelikult üksmeelt oleks vaja. Peaminister arvab, et me ei saaks siin ka hääletamisega edasi.

M. Karelson märgib, et mingi märkus oli, et baasfinantseerimine võib olla üks mehhanism prioriteerimiseks. Baasfinantseerimisel on aga väga selgelt ette kirjutatud protsendid, mille alusel teda jagatakse. Sellest 50% on vist artiklite arv ja viidatavus jne. Seda ei saa prioriteerimiseks küll nimetada.

Peaministrile tundub põgenemisena või kõrvalehiilimisena see, kui me ütleme, et kui tulevikus raha juurde tuleb, siis prioriteerime, aga mitte täna. Me ütleme, et tulevad programmid ja siis ka prioriteerime, aga mitte täna.

L. Viik leiab, et me päevakorra punktis number 9 saame kuulda seda, kuidas järgmisesse teadus- ja arendustegevuse strateegia versiooni on ka vist prioriteerimise mehhanismi algeid sisse planeeritud. Ehk me peagi kuuleme seda, mis hakkab võib-olla meile varsti siis ka Riigikogu poolt heakskiidetuna vastu vaatama. Võib-olla meil tekib tõesti üks mehhanism, mille kaudu on võimalik prioriteerida. See on päevakorra punkt number 9, kus me räägime järgmise teadus- ja arendustegevuse strateegia planeerimise ajast.

Peaminister tuletab siiski meelde praegust päevakorra punkti. Teaduspoliitika komisjon hääletage 19:1 ütleb, et sihtfinantseerimise valdkondi pole vaja. Meil praegu siin erinevad arvamused.

K. Haller kommenteerib, et Teaduspoliitika komisjon pidas vajalikuks kindlasti neid disproportsioone, mis esile toodi (kus on eelkõige arst, tehnika, täppiteadused, loodusteadused), selle alafinantseerimist likvideerida. Aga ta ei pidanud võimalikuks seda teha selle instrumendi kaudu, mis on 17% kogu finantseerimise mahust ja mille juurdekasvu ressurss on 0,5%-2%. Ta pidas vajalikuks eelkõige viia sisse riiklikke programme, tõstes selle mahtu kindlasti suuremaks kui see 17% on.

R. Villems Kui me ütleme, et prioriteerime sihtfinantseerimise mehhanismide kaudu ja arvame, et lahkume siit puhta südametunnistusega, oletades, et me oleme midagi ära teinud, siis tegeleme enesepettusega. Tegelikult me pole midagi ära teinud. Härra Villems jääb oma ettepaneku juurde, et me võime selle rea kustutada, aga ainult selle hinnaga, et me näitame ära teise rea, millega me prioriteerimise saavutame.

J. Aaviksoo märgib, et me tegime omal ajal TANis mingi tabeli, kus on kirjas, mis on valdkonnad – põllumajandusteadused, tehnikateadused, loodusteadused, meditsiiniteadused, mis iganes. Nüüd on hulk aega olnud surve selleks, et kõik nad ei võitleks ja konkureeriks ühest “potist” vaid igal ühel oleks oma “pott”. Need “potid”

aga ei ole mingi fookus. Kui te loete seda Soome paberit, siis te saate aru, et fookus on sada korda teravam. Mitte tehnikateadus, vaid härra Aaviksoo meelest näiteks põlevkivitehnoloogia.

Aga kui me niisuguse tehnikateaduse teeme, siis läheb härra Aaviksoo Tartu Ülikooli tagasi ja ütleb, et füüsikud ja keemikud kõik tehnikateadlasteks. Kolm kuud on aega, kirjutage tehnikateaduse taotlused, publitseerige vastavates ajakirjades ja minge sinna taotlema. Sellel ei ole mõtet. See ei ole see fookus, mida meie väike riik 1,3 miljoni inimesega vajab. Meil on vaja 1-2 fookust ja panna sinna 5-10 aastat järjest 50-60 miljonit krooni. Sellisel juhul me saame mingi strateegilise tulemuse Eesti majanduse jaoks. Lihtsalt tehnikateadus või põllumajandusteadus või meditsiin või karjakasvatus – see ei ole veel tõsine T&A fookus.

A. Keevallik märgib, et valdkondade tegemise mõte ei ole mitte ainult selles, et nendele teadusaladele seal raha anda, seda jagada ja suunata jne. Erinevatel teadusvaldkondadel on erinevad kvaliteedikriteeriumid. Kvaliteet peab igal pool olema, aga härra Keevallik on korduvalt väitnud, et artiklite võidukirjutamise peale pole mõtet Eesti riigis tulevikku rajada. See annab ka vajaduse mõnevõrra erinevate kriteeriumite alusel kvaliteeti hinnata.

Peaminister on härra Keevallikuga täiesti nõus. Peaminister on härra Karelsoniga rääkinud näiteks sellest, et Eesti teede jaoks on väga oluline see, missugune on killustiku materjal, millist kivimit ja fraktsiooni tuleb kasutada. See on kindlasti teadus. Aga vaevalt, et nendel artiklitel, mida selle killustiku kohta kirjutatakse, oleks maailmas suurt tsiteeritavust. Selge see, et rahvaluulet ja sedasama killustikku on suhteliselt raske võrrelda ja neile on finantseerimiseks raske ühist alust leida.

Peaministrile meeldis Teaduste Akadeemia presidendi seisukoht. Peaminister ei oleks samuti nõus valdkondade sihtfinantseerimisest loobuma enne, kui näidatakse ära, kust prioritseerimine saab toimuma ja kust need vahendid tulevad. Kui me praegu ütleme, et täiendavad vahendid või riiklikud programmid, siis me tegelikult tegeleme enesepettusega. Me ütleme, et leitagu kuskilt raha prioriteetide jaoks, fokuseeritagu kuskilt mingite vahenditega, mille olemasolu me täna ei tea ja ei suuda kinnitada. See, mis siin on teaduspoliitika komisjoni poolt ette pandud, võib olla väga kena ja õige. Peaminister ei räägi praegustest valdkondadest ning peab tunnistama, et ta isegi ei tea, kuidas seal põllumajandus ja kõik muud valdkonnad ritta on seatud. Peaminister räägib fokuseerimisest tervikuna. Need valdkonnad tuleb TANi poolt määrata.

M. Reps selgitab, et valdkondi ette määrates ei ole seda võimalik rakendada. Sellepärast on HTM siin TANis tagasi. Just sellepärast, et kaks kolmandikku teemasid on nagunii interdistsiplinaarsed.

Peaminister märgib, et 9 kastiga fookusest rääkida ei saa. Kui lirimaa saab oma 2 kastiga hakkama ja kui väikesel Eestil on 9 kasti ning siis veel riiklikud programmid pealekauba, mis teeb kokku võibolla 19 kasti, siis meil ei ole mõtet fokuseerimisest üldse rääkida.

M. Reps märgib, et HTM on oma ettepaneku teinud.

Peaminister märgib, et HTMi ettepanek on selline, et olgu nii nagu on ja fokuseerimist ei taheta.

M. Reps selgitab, et HTMi ettepanek on see, et antud TANi eesmärk oli väga positiivne ja HTM järgib seda. HTM järgib ka tänast diskussiooni. Ehk siis et HTM püüab tegeleda mahajäänud valdkondadega ja selleks on HTM välja pakkunud

riiklikud programmid. Aga antud sihtfinantseerimise jagamine sellisteks valdkondadeks nagu on täna TAKSis, ei ole realiseeritav. Proua Reps ütleb, et me võime jätta ja otsustame täna TANis, et me ei muuda seda seadust ära. Põhimõtteliselt midagi ei juhtu, ainult et ei juhtu ka selles suunas, mida me tahame.

Peaminister küsib, et mis juhtub siis, kui me täna teeme nii, nagu HTMi poolt ette pandud? Kuidas me siis suudame rohkem fokuseerida.

M. Reps selgitab, et siis me lihtsalt ei peta iseennast, et meil on valdkonnad sihtfinantseerimises, mida meil tegelikult ei ole.

R. Villems märgib, et meil on ju statistiliselt võimalik märgata, milline ta praegu on. Me võime *status quo* ära näidata ja proovida näidata, milline see interdistsiplinaarsus on. Härra Villems on päris hästi kursis kõigipoollega selles asjas ja teda see emotsionaalselt häirib, kui me läheme sõnumiga, et me fookust ei vaja. Parlament ja poliitikud, eriti need, kes on selle 50% juures, kes sõnast innovatsioon pole hästi kuulnud, teevad õigustatud etteheiteid selle kohta, et me ei säti endale prioriteete.

Peaminister Meil on praegu olukord, kus fokuseerimist ei ole. Olemasolev seadus tegelikult ei fokuseeri. Kui meil oleks tahtmine fokuseerida, siis me oleksime mingisugused muutused teinud, aga praegu see tahtmine puudub. Peaminister on härra Villemsiga täiesti nõus, et me ei saa minna Riigikokku ja öelda, et fokuseerimist ei ole – on probleem, me tahame sellest lahti saada, aga fokuseerimist me ei taha.

K. Haller selgitab, et HTM tegi ettepaneku, aga meil on 2 probleemi. Võib-olla selle fokuseerimise sissetoomist saab teha niimoodi, et lugupeetud TAN sätestab, et prioriteetsete valdkondade jaoks tuleb eraldada konkreetset vahendit, suuremad vahendid – olgu nad riiklikud programmid või mt, mille kaudu suurendatakse nende prioriteetsete valdkondade või fookuste finantseerimise protsentuaalset mahtu koguelarves. Aga milles on küsimus, kui näiteks jääb niisugune olukord, nagu praegu TAKSis on? HTM pöördus aasta aega soomlaste ja teiste poole, küsimusega kuidas neid valdkondi jaotada. HTM ei leidnud isegi sellist jaotust, mida kehtestada, rääkimata rahade leidmisest. Mitte ükski inimene ei osanud öelda, kuidas nende vahel raha jaotada. Tegemist on statistikaga, aga mitte raha jaotamisega. Raha jaotatakse igal pool maailmas konkreetsete ülesannete jaoks. Kas ta on loodusteadus või *life science*, pole vahet. Need on ainult statistilised kogumid. *Life science*'i jaoks sellist projekti ei ole. On olemas vähiprojekt, on olemas muud projektid.

M. Karelson toetab härra Villemsi sõnumit. See on poliitiline asi. Jätame selle siia sisse. Olgu ümberjagamine kasvõi 1%. Me anname sõnumi tegelikult ka teadlaskonnale, et siiski prioritseerimine hakkab tulema. Aga kui me selle välja võtame, siis see sõnum kaob sealt ära.

J. Aaviksoo selgitab, et prioritseerimine on hädatarvilik. Selles ei ole praegu küsimus. Küsimus on ainult selles, et missuguseid instrumente tasub prioritseerida ja kuidas, et saavutada mingit tulemust. Meil ei ole vaja abstraktsust, kuna seadus ütleb, et me peaksime määrama valdkonnad sihtfinantseerimisele, siis see ongi prioritseerimise instrument. Härra Aaviksoole tundub siiralt, et see ei ole mõistlik prioritseerimise instrument. Aga prioritseerida on vaja, hädasti on vaja. Aga seda tõepoolest ei ole võimalik teha selles valdkondade mängus. Need jäävad nii või teisiti liiga laiaks ja mingist fookusest ei ole juttu. Härra Aaviksoo ei oska ka täna öelda, kuidas see peaks toimuma.

Riiklikud programmid on kogu ideoloogia põhjal selleks mõeldud. Võtame need, kes on suutnud prioritseerida. Küsimus, kuidas Põllumajandusministeerium on suutnud

selle programmi käivitada. Selle kohta võiks avaldada erinevaid arvamusi, miks Põllumajandusministeeriumil see programm on õnnestunud ja miks näiteks MKM-il võib-olla mõningate Eesti majanduse jaoks oluliste valdkondade jaoks olgu see siis puit või põlevkivienergeetika, ei ole.

Ühel hetkel on enam vähem ükskõik, kuna aeg hakkab otsa saama ja otsustada on vaja. Aga härra Aaviksoo ei usu, et oleks väga usaldusväärne hakata praegu neid valdkondi jagama.

M. Saarma küsib, et kas sihtfinantseerimise sees ei või prioritseerida?

J. Aaviksoo küsib, kuidas see valdkondade jagamine toimuks?

M. Saarma selgitab, et kõik vabanevad rahad suunatakse teatud projektide/programmide täitmiseks.

R. Villems selgitab, et sellel on üks vastus. See on ühtlasi väga suurejooneline vallanduskorraldus väga suurtesse teistesse sektoritesse. Ja keegi, kes istub seal, ei taha võtta endale vastutust ja öelda, et mina oma otsusega hävitan selle teaduse ära.

A. Keevallik kommenteerib, et niisugust ohtu siin kindlasti pole. Kui härra Saarma ja härra Keevallik räägivad sellest, et juurdetulevate vahendite arvel hakkame toetama teatud riigi jaoks olulisi valdkondi, siis see ei tähenda seda, et vanu valdkondi likvideeritakse. Keegi pole niisugust arvamust avaldanud.

A. Martinson küsib, kas ta saab õigesti aru, et siin on kahe aasta eelarve vahe märgitud 47 miljonit? Härra Aaviksoo vist ütles selle ettepaneku, et võiks prioriteete sättida selles osas, mis juurde tuleb. Kas ei saaks selleks, et tulla tupikust välja, teha poliitilise seisukoha, et juurdetulevate summade osa pigem suunata prioriteetsetesse suundadesse?

Peaminister pakub HTMi välja, et siin on kompromiss, mis on ka härra Villemsi poolt korduvalt välja öeldud, et me tegelikult peaksime valmistama ette selle eelnõu sellisena, et oleks vastatud ka küsimusele, kuidas prioritseerimine toimub. Ja kui see on see 47 miljonit, siis seda tuleb nimetada niimoodi, et see kestab ka järgmisel ja ülejärgmisel aastal. Mitte et me räägime mingisugusest abstraktsest rahast, mis kuskilt kunagi võiks juurde tulla ja kui tuleb, siis sealt hakkame fokuseerima.

M. Reps nõustub ja lisab, et me võiks panna juurde selle, mille rektorid on välja öelnud, et arvestades HTMi eelarve tõususeid läheb sihtfinantseerimisele juurdetulev raha riiklikult prioriteetsetele valdkondadele.

N. Taube märgib, et teda üllatab see, et meie käime siin ja kohtume 3-4 korda aastas ja nõustame peaministrit ja valitsust, aga samas ei ole valitsust toetavad ametnikud kunagi kasutanud ära TANI intellektuaalset potentsiaali, ega küsinud TANI liikmetelt nõu mingite konkreetsete teemade ettevalmistamisel. See tundub TANI ajupotentsiaali raiskamisena.

A. Keevallik leiab, et härra Martinsonil oli väga hea ettepanek, mis tegelikult täiendas härra Villemsi ettepanekut. Härra Keevallik ei mõista, miks osa valdkondi kaovad, kui me sihtfinantseerimisse juurdetuleva rahaga hakkame teatud prioriteete silmas pidama.

R. Villems selgitab, et tema on alati disproportsioonide loomise poolt. Miski ei lähe mitte kunagi proportsiooni. Härra Villems lihtsalt seletas härra Saarmale, millised on ohud.

Peaminister nõustub härra Taubega ja teeb ettepaneku, et me võiksime selle teemaga edasi minna. Peaministri arvates on härra Villemsi poolt algatatud ja härra Karelsoni poolt edasi arendatud kompromiss päris hea. Aga kas me oleme valmis täna juba otsustama või tuleb HTM veel kord selle teemaga tagasi TANI või on HTM valmis juba uue seaduseelnõuga lagedale tulema, mis seda vaimu kannab?

M. Reps nõustub, et HTM tuleb hea meelega uue seaduseelnõuga. Ja kui TAN seda soovib, siis tuleb HTM sellega uuesti ka TANI. Ministeeriumitesse tuleb see niikuinii.

Peaminister arvab, et võiks tulla uue seaduseelnõuga TANI või vähemalt võiks TANI liikmeid sellest informeerida. Põhimõtteliselt, kui ta on täpselt sellest vaimust kantud, siis meil on vast enam-vähem konsensus olemas.

J. Aaviksoo näeb väga suuri põhimõttelisi raskusi selle tee läbimisel. 19:1 otsus on suhteliselt suur ja arvestatav osa Eesti teaduskonna arvamusest. Härra Aaviksoo ei näe võimalust sellele vastu astuda. Aga kui ülejäänud siinviibijad näevad seda võimalust, siis härra Aaviksoo näeb lihtsalt ette, et see saab olema väga raske. Põhjus on väga lihtne. See on vale instrument selle eesmärgi saavutamiseks. Võib-olla selgub töö käigus mingi parem variant.

Peaminister ei taha sellega ka päris nõus olla, et ainus, mida me otsustada saame, on see, et on nii nagu on.

A. Martinson märgib, et TAN tuleb ilmselt järgmine kord kokku alles 3-4 kuu pärast. Vahepeal on eelarve juba valmis ja siis on vist juba hilja prioriteete määrata. Praegune seadus nõuab, et TAN määraks ära prioriteedid.

M. Reps selgitab, et seadus nõuab praegu, et TAN jagaks selle raha nende 9 poti vahel.

Peaminister selgitab, et see ei ole täpselt eelarvesummade küsimus ja see ei pea olema enne eelarve menetlemist otsustatud asi. HTM tegelegu selle teemaga edasi. Me justkui olime peaaegu kompromissile päris lähedal, aga mitte päris. Täna ei ole meil mõtet enam seda teemat rohkem arutada.

M. Reps teeb ettepaneku, et selle arutelu võiks niimoodi kokku võtta, et vaja on põhjalikumalt seletuskirja.

Peaminister vastab, et ainult seletuskiri TANI ei rahulda.

M. Reps Milline on juhis TANI poolt HTMile? Millega HTM edasi tegeleb? Kui minister toob selle teaduspoliitika komisjoni, siis saab ta sealt täpselt samasuguse vastuse, nagu proua Reps on siia TANI toonud.

R. Villems märgib, et tema jääks ikka selle juurde, et HTM tuleks ja näitaks reaalsummades või reaalsetes instrumentides ja reaalsetes mahtudes, kust algavad siis need asjad, mida saab nimetada fokuseerituseks. Seda mitte teadusharudena, mitte *Teadmistepõhise Eesti* põhjal, vaid programmibaasi peal.

M. Reps märgib, et tänasele programmitomisjonile on saanud sihiks aasta lõpp. Selleks ajaks on pandud paika enam-vähem raamistik. Seega, me tuleksime selle

asja juurde tagasi enam-vähem järgmisel kevadel. Kas sellisel juhul lubab TAN jätkata HTMil praeguse korraga?

R. VILLEMS teeb ettepaneku, et selle võiks tuua näiteks koos uue teadus- ja arendustegevuse strateegiaga.

Peaminister Otsuseks jääb siiski, et HTM jätkab tööd selle küsimuse osas ning võtab arvesse tänaseid arvamusi.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

7. Teha HTMile ülesandeks valmistada ette uus seaduseelnõu. Uus seaduseelnõu peab selgitama, millised on need kanalid, mille kaudu Eesti riigis toimub teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonipoliitika valdkonnas prioriteetsete alade eelisarendamine.

8. Mandaadi andmine Haridus- ja Teadusministeeriumile läbirääkimisteks Euroopa Komisjoniga ERA-NET BONUS programmi osalemisest EL lepingu artikkel 169 alusel planeeritavas liikmesriikide koostöös

R. Vaikmäe küsimus on selles, et Euroopa Liidus on T&A vallas põhiinstrument raamprogrammid. Asutamislepingus nähakse ette ELis veel ühte võimalust. See on artikkel 169. Kui liikmesriigid Euroopas leiavad omavahel, et nende mingeid riiklike programme oleks mõistlik hakata koos arendama ELi huvides, siis EL paneb sinna omalt poolt raha juurde ja seda instrumenti defineeritakse läbi artikkel 169. Siiamaani on kokkuvõttes ELi ajaloos olnud üks juhtum, kus selline programm on tehtud. See puudutas malaaria, tuberkuloosi jmt uuringuid, kus leiti, et riikide jõud on vaja ühendada.

Järgmise finantsperspektiivi raames tahetakse seda instrumenti rakendada, sest on jõutud arusaamisele, et see on instrument, millest ka riigid on huvitatud. Siin on juriidilisi probleeme palju, miks seda pole palju rakendatud. Kõige lihtsam oleks niimoodi, et see raha pannakse ühte potti. Riikide seadusandlus on aga väga erinev. Teadusraha ei tohi üldreeglina riikidest üle piiri viia. See on loonud üsna keerulise situatsiooni.

6. raamprogrammis oli üks niisugune instrument, kus riiklike programmide vahel (mida meil paraku palju ei ole) püüti võrgustikke tekitada. See on olnud edukas. Riigid on olnud sellest huvitatud. Teatud valdkonnad on niisugused, kus on vaja riigipiiride üleseid uurimisi koos suures mastaabis teha. ERA-NETi raames on välja selekteeritud 4-5 programmi, mida EL tahab kasutada. Üks neist on seesama BONUS, mis on Läänemere uuringute programm ning selles on ka Eestil huvi. Läänemere ümbruse riikidel on ka küllalt hea traditsioon selles koostöös. Jõud on vaja ühendada ja nüüd on küsimus, kuidas seda tegelikult juriidiliselt seadustada. See on mõnes riigis lausa parlamendi tasemel küsimus. Praegu on Soome selle mudeli välja pakkunud ja Eesti leiab samuti, et seda oleks mõistlik rakendada. BONUS on programmi nimi. Aga milles on tegelik boonuse või praänik? Seni on see olnud niisugune võrgustik, kus rahastatakse tegelikult võrgustiku toimimist. Nüüd ütleb EL nii, et kui riigid panevad oma vahendeid sisse sellise summa, siis EL paneb tegelikult teise samasuguse summa sinna juurde. See on päris tõsine väljakutse.

Riiklike programmide osas meie siin räägime, et me ei ole suutnud neid eriti teha. Tegelikult enamikus Euroopa riikides neid ei ole. Soomes on neid üsna palju. Näiteks sellesama BONUS mereuuringute puhul on nii, et tuleb vaadata kõiki rahasid, mis me anname sihtfinantseerimise kaudu, teadusgrantidega, Keskkonnaministeeriumi

kaudu jne. Kõik, mida riigis selles valdkonnas finantseeritakse, on EL nõus vaatlema Eesti panusena ja sinna siis panema enda poolt juurde.

Põhjus, miks HTM siia tuleb, on see, et EL küsib augustis riikide käest, kes konkreetselt on nendes programmides nõus osalema ja algavad läbirääkimised. Soome Haridusministeerium küsib Soome parlamendilt õigust pidada läbirääkimisi. See on sama, millega meie HTM tahab praegu valitsusse minna, et ta saaks valitsuselt mandaadi pidada selles osas läbirääkimisi – mitte võtta otseseid avalikke kohustusi, aga pidada läbirääkimisi. Kõik praegu kompavad, milline legaalne struktuur sellel ajal tegelikult olema saab.

R. Villems kommenteerib, et ta puudutas seda teemat esmaspäeval Soome Haridus- ja Teadusministeeriumi peadirektori Jäppineniga. Tema palus väga, et Eesti läheks kaasa selle esimese sammuga – huvi tundmisega. Ta rõhutas härra Villemsile, et tema on Soome poolt sealt tegev. Soome pool ei võta ka veel kohustusi.

M. Karelson märgib, et ta vaatas Baltic Sea Research'i juures, et siin on riigid väga erineval tasemel esindatud. Näiteks leedulastel on ministeerium, samal ajal sakslastel on üks uurimisinstituut, mis on isegi eraõiguslik uurimisinstituut. Kas on mõeldud, mis see Eesti tasemel olla võiks? Kas Eesti Teadusfond?

R. Vaikmäe selgitab, et see on veel küsimuse all, aga tõenäoliselt jah Eesti Teadusfond. Näiteks seesama ERA-NET on 6. raamprogrammis Eestis delegeeritud Eesti Teadusfondile, kes seda teenindab. Tõenäoliselt tekib ka siin seesama tee. Sakslastel tähendab see lihtsalt seda, et riik on delegeerinud selle asja ajamise konkreetsele instituudile, enamasti on see delegeeritud mingile teadust rahastavale kogule.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

8. Kiita heaks mandaadi andmine HTM-ile läbirääkimisteks Euroopa Komisjoni ERA-NET BONUS programmi osalemisest EL lepingu artikkel 169 alusel planeeritavas liikmesriikide koostöös.

9. T&A strateegia 2007-2013: vaheseis

A. Karis märgib, et kuna Jüri Engelbrecht on ära, siis esitab selle punkti härra Karis. Täna siin ruumis olijatest on tegelikult selle komisjoniga seotud 4-5 inimest. Nii see kui ka tänane diskussioon näitab, kui tähtis Teadmispõhine Eesti iseenesest on.

Ülesandeks on anda ülevaade, mis on siamaani toimunud. Komisjon on loodud eelmisel suvel. Esimest korda käis see komisjon koos septembris. Toimunud on 9 istungit. Kohati on ka selline tunne olnud, nagu härra Ansip ütles, et valmistume millekski, et siis lõpuks saaks selle paberile panna.

Üks oluline küsimus, mis kerkis üles, on see, et nimetus on teadus- ja arendustegevuse strateegia. Eesti riigis ei ole praegu innovatsioonistrateegiat plaanis koostada. Seetõttu innovatsiooni elemendid on planeeritud teadus- ja arendustegevuse strateegiasse.

Teine oluline punkt on see, et ministri käskkirjaga on see kava ette nähtud aastani 2010. Kuid meie leidsime komisjonis, et vaadates riiklikku arengukava ja teisi olulisi dokumente, võiks see strateegia olla aastani 2013.

Komisjon pani oma tööplaani kokku ja vastavalt käskkirjale peab 1. oktoobriks olema strateegia laual. Me anname endale aru, et see on suhteliselt lühike aeg. Täna on meil olemas mitu töövarianti, mis ei ole sellises seisus, et me võiksime neid praegu siia TANI tuua. Kui me aga kõrvutame T&A strateegia kõrgharidusstrateegiaga, mida koostati 2 aastat ja mille kallal veel töö käib, siis meil on suhteliselt karm ajaline limiit ees.

Vaatamata sellele on kõige olulisem osa olnud see, et me oleme juba olukorrale hinnangu andnud (sh strateegiale *Teadmistepõhine Eesti. Teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006*). Me kaasasime ka eksperte. Ühe eksperdina andis hinnangu eelmisele strateegiale Reijo Vihko Soomest. Tema andis selle küll 4 lehel, aga seal on väga selged punktid, mida on rõhutatud. Eelmine strateegia oli suhteliselt üldsõnaline ja volüümikas, uus strateegia võiks olla selgepiirilisem. Eelmises strateegias oli väga palju keskendunud pisiasjadele. Uues strateegias peaks olema just välja toodud võtmemängijad, milleks ta peab ülikoole, akadeemilist süsteemi, ettevõtlust ja erinevaid finantseerimisasutusi. Üldiselt oli hinnang positiivne.

Linnar Viik siin küsis, kas on olemas prioriteetide määramise mehhanism. Meil ei ole neid. ELis on neid samamoodi tekkinud 9. Eelmises strateegias oli neid teatavasti kolm – IT, biomeditsiin ja materjalitehnoloogiad, aga tegelikult need ei osutunud absoluutselt prioriteetseteks suundadeks. Ükski finantsmehhanism ei näidanud, et need oleksid olnud prioriteetsed suunad. Riiklikud programmid võiksid olla need mehhanismid, kuidas riik saab suunata prioriteetseid arenguid.

Härra Karis lisab ühe näite selle kohta, et siin oli juttu põllumajandusest. Härra Karise seisukoht on, et ETFis eraldi põllumajandusteadused tegelikult hukutasid põllumajandusteaduste kvaliteedi. See tähendas, et tekkis omaette süsteem, kus kvaliteet muutus teisejärguliseks. Mitte olles TANI liige, ei taha härra Karis sekkuda sellesse diskussiooni, aga härra Karis näeb siiski ohtu sellistes finantsmehhanismides.

Teine valdkond, mida ei olnud varasemas strateegias ja mida tuleks vaadata järgmises strateegias, on maksupoliitika – kuidas see ohustab T&A poliitikat. Täna tuleb käibemaksu küsimus ülekaalukana ülesse.

Üldiselt oleme jõudnud nii kaugele, et meil on olemas nõ must versioon ja sisikond, millele põhjal me selle üles ehitame. Siin on 5 olulist peatükki. Me loeme, et see strateegia on eelmise strateegia *Teadmistepõhine Eesti* jätk. Me anname hinnangu teadmistepõhisele ühiskonnale. Olukorra hinnangust oli juba juttu. Siia kaasnevad veel statistilised näitajad, mis meil ei ole veel kõik koos. Uus element selles strateegias on Euroopa dimensioon, mis tähendab seda, et me arvestame ELi seisukohti ja Eesti positsiooni ELis. Täna on juttu Lissaboni strateegiast. Ilmselt tuleb väga hoolega jälgida, et see strateegia, mida me siin välja töötame, oleks kooskõlas kõigi meie sarnaste tegevustega (kaasa arvatud seesama kõrgharidusstrateegia, kus on ka T&A element läbi doktoriõppe sees).

Strateegia visiooni teemal oleme diskuteerinud väga pikalt, samuti sõnastuse üle. Härra Karis ei tea, kas see on lõplik variant, aga ta on meil siin sõnastatud selliselt: "Eesti on Euroopa Liidu liikmesriigina kujunenud teadmistepõhiseks ühiskonnaks, kus uute teadmiste loomine, teadmiste ja oskuste vastuvõtu- ja rakendamise võime on oluliseks elukvaliteedi tõusu allikaks. Teadmistepõhise ühiskonna arengumootoriks on teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, oluline on tulevikku vaatav ja paindlik haridussüsteem, väärtustatud on haritud ja uuendusmeelsed inimesed. Eesti on oma avatuse, saavutuste ning tegude kaudu tuntud teadmiste ja uuenduste atraktiivse keskkonnana, olles väärikas partner rahvusvahelises koostöös." See on

pikk variant. Elav diskussioon käib, kas sõnastus peaks olema ühelauseline või pikk. Aga sellesse diskussiooni ei tahaks härra Karis siinkohal langeda.

Olulisemad punktid on strateegia eesmärgid, mis on sõnastatud üldiste eesmärkide ja alameesmärkidena. Üldiste eesmärkidena on toodud 3 telge:

1. teadmised ja oskused;
2. teadmiste ja oskuste kasutamine;
3. tõhus innovatsiooni toetav avalik sektor.

Seesama teadmiste ja oskuste telg haarab nii teadmiste loomist kui teadmiste siiret mujalt maailmast. See siirde aspekt oli siin täna üleval läbi härra Keevalliku, aga tegevused peavad olema lahutamatu seotud. Tulles Soome näite juurde, siis 90% tehnoloogiast on sisse toodud. Unustatakse ära, et ka see, mis Soome riigis luuakse, viiakse kusagile välja. See teadmine ei pruugi ju olla kasutatav samas riigis, kus ta tekkis. Nii et loomine ja siire on mõlemad olulised.

Alameesmärkide osas on ülikoolid välja toodud, kuigi siin on arvatud ka, et ta ei tohiks alameesmärk olla, vaid et ülikoolid ja teised teadusasutused peaksid olema läbivalt igal pool, kuna need on olulised institutsioonid T&As.

Viies oluline punkt on eesmärkide realiseerimine ehk siis instrumendid. Selleks on loodud terve rida töörühmi, kes pidid nädal tagasi need instrumendid välja tooma. Kõik töörühmad sellega päris hakkama ei saanud.

Lubatud oli, et suve lõpuks on tekst sellisel kujul olemas, et seda on võimalik näidata ja need instrumendid on sinna sisse kirjutatud. Nagu härra Karis ütles, siis siin istuvad 4-5 inimest, kes on kaasatud selle komisjoni töösse. Kui on küsimusi, siis me oleme valmis nendele vastama.

R. Villems leiab, et praegusel hetkel ei ole edasine diskussioon otstarbekas. Selleks on komisjon. Me veendusime, et ta töötab ja las ta siis töötab edasi.

Peaminister teeb ettepaneku võtta hetkeseis teadmiseks.

J. Aaviksoo on sisuline küsimus. Härra Aaviksoo saab aru, et algne mandaat oli T&A poliitika või strateegia. Nüüd, kuna innovatsioonipoliitikat pole plaanis teha, siis on plaanis panna sinna sisse innovatsioonipoliitika. Innovatsioonipoliitika on kvalitatiivselt laiapõhjalisem poliitika kui T&A poliitika või T&A ja tehnoloogiaarenduspoliitika (RTDP) ja eeldab tegelikult teistsugust osalust ja kompetentse ka selle strateegia kokkukirjutamisel. Valdavalt seotakse innovatsioonipoliitika riiklikes strateegilistes dokumentides mitte RTD poliitikaga, vaid tööstuspoliitikaga. Tööstus- ja innovatsioonipoliitika pannakse kokku. Härra Aaviksoo kardab, et kui me paneme innovatsioonipoliitika T&A poliitikaga kokku, siis ta hakkab algusest peale lonkama seda sama jalga, mida lonkab seesama nõukogu siin.

T. Danilov selgitab, et kui me räägime Eesti innovatsioonipoliitikast või selle ajaloost, siis see on äärmiselt lühikene. 2000. ja 2001. aastal avati esimesed programmid EASis. Need olid siis T&A tegevuse toetuste andmine ja SPINNO programm, mis on suunatud ülikoolides ettevõtluskeskkonna loomisele.

Esimeses teadus- ja arendustegevuse strateegias jäi tookord jutt, et kuigi kaanel on teadus- ja arendustegevus, kuna oleks liiga kohmakas panna sinna teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonipoliitika, siis sisus oli see olemas. Kui on küsimus, et kui kitsalt või laialt ta seal sees oli, siis ta oli piiritletud Majandusministeeriumi innovatsiooni ja tehnoloogiapoolse tegevustega. Enam vähem on sama kokkulepe säilinud ka uues strateegias, et me piiritleme selle innovatsiooniosa, mis sisse tuleb,

MKMi tehnoloogia ja innovatsioonitalituse tegevustega ja et me ei räägi seal sotsiaalsest innovatsioonist ja poliitilisest innovatsioonist.

Kui me räägime innovatsioonipoliitika arengust, siis nende siamaani käibel olevate programmide puhul tuli ju kusagilt alustada, teha asju järk-järgult. Realiseerunud on teaduspoolse tööke elluviimise instrumendid. Pärast seda, kui mitme aasta jooksul oli T&A projektide toetamise skeemis raha üle jäänud, kuna ei olnud efektiivset nõudlust ettevõtete poolt ega võimeid koostada kvaliteetseid projekte, siis ootamatult 2004. aastal see olukord muutus. Nõudlus kasvas ja täna oleme olukorras, kus selle programmi eelarve vahendeid on väga vähe, samas kui kvaliteetseid ja väga mahukaid taotlusi ettevõtetest on väga palju.

Põhiliselt on innovatsioonipoliitikat palju kritiseeritud selle eest, et ta on olnud teaduskeskne selle sama argumendiga, et seda ettevõtete poolset toetuspinda pole senimaani teab mis palju olnud, ja et kogu aeg on mööda vaadatud põhilise traditsioonilise tööstuse vajadustest. Seoses sellega, et innovatsioonipoliitika instrumentarium järjest täieneb, on MKM suuna võtnud sellele, et järjest enam majanduse ja teaduse kokkupuutepunkti laiendada ja liikuda innovatsiooni sellistesse lihtsamatesse teemadesse traditsioonilisema tööstuse jaoks, mis seisnevad märksõnades tehnoloogia siire välismaalt, disain, mobiilsus (mitte ainult teadlaste ja ettevõtjate mobiilsus, pigem kui me räägime tudengitega – turundustudengite mobiilsusest ja liikumisest ettevõtetesse, kus nad näiteks algataksid või paneksid kokku mingi ettevõtte ekspordistrateegia praktikatööna). Liikumine natuke lihtsakoelisema innovatsiooni suunas ja mitte niivõrd teadusmahuka suunas.

Nüüd on küsimus, et kas see mahub T&A strateegia raamidesse. Täna meil muud raami sellele kahjuks ei ole. Võib-olla tõesti oleks tööstuspoliitika parem, aga valitsus ei ole algatanud tööstuspoliitika koostamist nii nagu ta on algatanud T&A poliitika koostamise. Siin on MKMi jaoks küsimus, et kui me ei mahu T&A strateegiasse, siis kuhu me üldse mahume. Seetõttu MKM praegu väga selgelt soovib sinna sisse minna. Proua Danilov püstitab selle küsimuse nii, et mida halba see teeb, et me seal sees oleme ja et see majanduse ja ühiskonna kokkupuutepunkt on natukene laiem.

J. Aaviksoo vastab, et muidugi ta ei tee midagi halba, aga härra Aaviksoo kardab, et ta jääb jälle õhku, sest tal ei ole seda ettevõtluspoolt. Härra Aaviksoo delegeriks selle ülesande kasvõi allülesandena Kaubandus-Tööstuskojale. Härra Luman läks ära, muidu oleks talle saanud öelda, et las Kaubandus-Tööstuskoda paneb oma innovatsioonipoliitika töögrupi kokku. Las see innovatsioonipoliitika töögrupp töötab. Kui teeb hea kava, võtame eraldi vastu. Kui päris suurt ei saa, tehku pisike ots ja paneme selle teadusele juurde. Aga need inimesed, kes täna teevad seda T&A poliitikat, nendel tegelikult puudub piisav tunnetus, et seda adekvaatselt teha. Nii ongi *science push*. Ja seda *science push*'i on meil liiga palju ja sellest on ka selle laua taga häda, et meil ei ole proaktiivset ettevõtluse poolt.

M. Saarma märgib, et oli kuidagi rahustav ja meeldiv kuulata, mida proua Danilov rääkis. Härra Saarma ei näe küll mingit probleemi, et kui kutsume seda tööstuse moderniseerimiseks või kuidas iganes, kui see on osa meie tegevusest. Kui ta on domineeriv osa, siis see on vale. Aga kui ta on temast see elitaarsem osa, siis sobib. See on niisugune osa, kust ka suhteliselt ruttu hakkab tulema positiivseid näiteid.

Kui härra Saarma täna ütleb, et ta pakub välja AIDSi uue ravimi, siis 15 aasta pärast te selle võib-olla saate. Aga kui vähe reaalsusele lähemal olevad inimesed midagi välja pakuvad, siis need tulemused on 2-3 aasta pärast. Küsimus on selles, et kuhu me paneme lati. Ka me ükskõik millise uue tehnoloogia sisseostmise nimetame kohe innovatsiooniks või mitte? Kui me jätame siia selle tõeliselt eesrindliku osa, siis on härra Saarma arvates kõik korras.

Härra Saarma märgib veel, et võrreldes meie TANi Soome TANiga, siis suurim erinevus on selles, et seal on jäme ots inseneride ja tehnoloogide käes. Teadlased kuulatavad kõrvad kikkis, mida need mehed ütlevad, kas nad hääletavad meie poolt või mitte. Absoluutselt alati on kõik kesksed ministrid kohal. Sest see foorum on ka intellektuaalsuse ja konsensuse foorum, kus tehakse kokkulepe, et nüüd me teeme nii.

R. VILLEMS kommenteerib, et selle taga on see, et vaadatakse nende suhu, kellelt tuleb raha. Seal tuleb see 2% SKPst, mis läheb teadusele, just ettevõtjatele.

Peaminister nõustub härra Saarmaga. TANi probleem on ka selles, et ühest küljest me otsime ja loome visiooni, aga täpselt sama oluline on ka konsensuse leidmine erinevate huvide vahel. Ja põhimõtteliselt peavadki nad ilmselt koos olema, sest mis meil on peale hakata visiooniga, mis ei ole reaalses elus rakendatav, kus konsensust taga ei ole. Aga meil on need päevapoliitilised konsensuse otsimised tegelikult aegajalt domineerimas kaugema perspektiivi üle. Need on vastandlikud suundumused selles Nõukogus ja peaminister ei näe ka võimalust, kuidas neid lahutada. Võib-olla meil oleks vaja mõnda lennukamat visiooninõukogu ja me peaksime otsima konsensust mingites teistes koostöö vormides?

L. VIIK märgib, et päevakorra punkti number 3 all oli meil võimalik aru saada sellest, kui vähe inimesed mõtlevad enda jaoks innovatsiooni, kui vähe nad sellest aru saavad, kui kitsalt enda ja ettevõtlusega mitteseotuks innovatsiooni peetakse. Härra Viik kardab, et kui me läheme seda sama teed pidi edasi, siis me kapseldame innovatsiooni ettevõtlusega väheseotuks. Selle hea näite puhul, mille härra Saarma tõi AIDSi vaktsiini kohta, võib alati esitada sellise pooldemagoogilise vastuküsimuse, et kui mitu töökohta juurde tekib Eestisse sellest, milline on SKP või ekspordi muutus sellest, milline on kasvav lisandväärtus? Aga olulisem võib-olla on see, et kuidas tekitada selline innovatsioonipoliitika, mis liigutaks ka teisi inimesi, et nad tunneksid, et mul on ka võimalus seal kaasa lüüa. Muidu see ongi asi, kus on võimalik kaasa lüüa nendel 300-400 teadlasel ja nemad ongi siis need, kes saavad sellega tegeleda ja see ongi siis see Teadmistepõhine Eesti II, mis võetakse vastu järgmiseks perioodiks. Seega tuleks kas põhja laiendada või liikuda sellepoole, et on olemas ka eraldiseisev innovatsioonipoliitika, mis on siis selline nagu ka härra Aaviksoo varem kirjeldas, et innovatsioon ei leia aset ainult ettevõtluses, ainult teadlaste juures, vaid tal on rakendusi ja käivitusi ka avalikus halduses ja sotsiaalses sfääris.

Härra Viik toetaks vast siis seda, et las siis olla see innovatsioon nn elitaarses võtmes kirjeldatud T&A strateegias. Sel juhul on vaja kindlasti kõrvale innovatsioonipoliitikat, mis räägiks ettevõtjatele, mis on nende roll.

A. KARIS toetab täpselt seda, et sinna peab tekkima kõrvale innovatsioonipoliitika strateegia, sest praegu nagu härra Aaviksoo ütles, siis selle elemendid on siin sees täiesti olemas. Kui me vaatame eelmist strateegiat, siis tema nõrgad küljed või puudused olid paljus seotud just innovatsiooni osaga – koostöö traditsioonilise tööstusega oli nõrk; sünergia rahastamisallikate vahel (ETF ja EAS) oli puudulik jne. See osutus mittetöötavaks. See ei tähenda seda, et uues ei peaks ta tööle hakkama, aga see probleem on olemas. Siin on tegemist kahe ministeeriumiga ja ambitsioonid on olemas, et oma valdkonda rohkem sisse saada. Kui lõpuks leitakse kompromiss, siis see strateegia ei pruugi olla kõige parem.

T. DANILOV kommenteerib, et eelmises strateegias jäid mõned asjad tõesti õhku rippuma, sest me tegelesime pigem selle teaduspoole arsenalil väljakujundamisega. Nüüd on see enam-vähem paigas. Järgmises strateegias kindlasti ei jää see ettevõtluspool enam niimoodi rippu.

Kui rääkida sellest, kas teha eraldiseisev innovatsiooni- või tööstuspoliitika või siis mingi sotsiaalne innovatsioonipoliitika – suurepärane mõte. Ainult et proua Danilov näeb praktilisest küljest siin väga suurt ajalist viivitust ja väga rasket konsensusleidmise võimalust teemal, kas see peaks hõlmama ka sotsiaalset või mis iganes innovatsiooni, kes seda protsessi algatavad ja kes seda juhib ning millal see lõpuks kulmineerub. Samas on meil vaja kirjutada Riiklik Arengukava innovatsioonivahendite maaletoomiseks hiljemalt järgmise aasta algul. Proua Danilov näeb siin väga praktilist momenti MKMi jaoks.

M. Karelson märgib, et võib ju siin vaadata T&A ja innovatsiooni poolt eraldi arengukavana. Samal ajal tehakse niisugust strateegiat ka kõrgharidusele. Härra Karelson küsib, kuivõrd need on omavahel seotud? Asi hakkab ikkagi pihta inimestest. 2% ettevõtluse poolt saab baseeruda ainult inimestel. Härra Karelson küsib lihtsalt informatsiooniks, kuivõrd need asjad on kongruentsed.

A. Karis selgitab, et inimkapital on sees mõlemas strateegias. Me ei hakka kordama seda, mis on juba kõrgharidusstrateegias. Nagu härra Karis ütles, on seal eraldi peatükk T&A jaoks. Me viitame oma dokumendis kõrgharidusstrateegiale, aga me ei too neid elemente täies mahus siia strateegiasse sisse. See on üks asi, mis oli eelmises strateegias puudu, et teda ei olnud kaasnevate strateegiatega kohastatud.

Peaminister jagab härra Aaviksoo muret. Kui selles kolmandas päevakorrapunktis, millele härra Viik viitas, oleks küsitud, kus innovatsioon asub, siis suure tõenäosusega oleks vastatud, et innovatsioon on ülikoolis, aadress on Ülikooli 18 näiteks. Kui me käsitleme kogu innovatsiooni koos T&A-ga, siis me süvendame seda arvamust veelgi. Me ei ütle, et ta on kuskil tehases või mõnel muul aadressil. Aga peaminister nõustub, et meil on konkreetsed tähtjad ees. Ilmselt tuleks tootmispoolt rohkem sisse tuua, aga praegu võtaksime teadmiseks selle, mis meile on teada antud. Peaminister küsib, kas meil on mingeid konkreetseid sõnumeid, mida me tahame komisjonile edastada? Iseenesest tuleviku jaoks on härra Aaviksoo tähelepanujuhtimine väga kohane.

R. Villemsil on palve (see on puhtalt mitteformaalne), et nii pea, kui te näete, et te saaksite saata midagi laiali (kasvõi märkusega mitteametlik, teadmiseks), siis saatke kohe TANi liikmetele.

A. Karis märgib, et komisjon on seda arutanud. Nagu härra Karis ütles, et nii pea, kui strateegia saab niisugusesse vormi, et ta on korralikult loetav, siis ta saadetakse laiali.

Peaminister tänab härra Karist ja annab teada, et info on teadmiseks võetud.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

9. Võtta teadmiseks informatsioon T&A strateegia 2007-2013 hetkeseisust.

10. Riiklik programm “Eesti keele keeletehnoloogiline tugi 2006-2010”.

M. Reps märgib, et nagu me ühes eelmises päevakorrapunktis rääkisime, on teatud valdkondade toetamiseks vaja riiklikke programme. Siin on üks selline näide TANi ees. Viimased 2 korda on antud programm olnud arutelul ka Teaduspoliitika komisjonis. Esimesel korral lükati seal otsustamine edasi, kuna ei olnud piisavalt selgelt välja öeldud intellektuaalse omandi küsimus. Teises teaduspoliitika komisjonis

uuesti valitud Eesti Keele Instituudi direktor Sutrop selgitas, et nüüd on kokkulepped saavutatud ja intellektuaalse omandi täpsustus on sees. Intellektuaalne omand, kui ta on riikliku rahaga toodetud, siis on ta ka üldiselt kasutatav. Kui TANil ei ole vastuväiteid, siis on HTMi ettepanek see programm heaks kiita.

M. Saarmal on filosoofiline küsimus: me kiidame heaks teise eesti keele alase rahvusliku programmi, mis on kvantitatiivselt hea saavutus, aga kas see sisuliselt on hea saavutus, et me ühes programmis toetame klassikalist lähenemist keeleteadusele ja teises moodsat arvutipõhist lähenemist, selle asemel, et need kõikide jõududega kokku viia?

R. Vaikmäe selgitab, et see on lihtsalt paratamatus. Kui oleks neli aastat tagasi oleks keegi teadnud seda, mis täna selles programmis kõik sees on, siis oleks kindlasti olnud mõistlik teha üks programm. Mõte on edasi arenenud. Tegelikult on need väga erinevad valdkonnad.

J. Aaviksoo märgib, et tasuks siiski kaaluda, et kas ei ole midagi lihtsamat, kui teha see programm olemasoleva programmi alamprogrammiks. Selle peale võiks mõelda.

Härra Aaviksool on aga veel teinegi küsimus, millele härra Viik enne TANi istungi algust viitas, et kui me selle 2,4 miljoni krooni eest aastas tulemuse kätte saame, siis me oleme hästi saanud. Siin on 2,4 miljoni krooni eest maad ja taevad kokku lubatud, kui päris aus olla. On see ikka kindel, et sellised asjad siit ikka tulevad?

K. Haller märgib, et see summa on ainult üks programmi osa ja kokku on sellele programmile läbi aastate ette nähtud ligi 80 miljonit krooni.

L. Viigil on 2 kommentaari. Esiteks, milliseid keeletehnoloogilisi ressursse selle aja jooksul selle raha eest luuakse? Eestis on veidi rohkem kui 30, aga kindlasti vähem kui 50 inimest, kes on üldse pädevad selles valdkonnas tööd tegema. Kogu ressurs, mis on nende ülesannete tegemiseks vajalik, haaraks neid kindlasti lähimaks 10 aastaks sajabrotsendiliselt ja inimestest tuleks puudu. See, mida selle raha eest on lubatud, ei ole võimalik saavutada. Kindlasti tuleks sealt mingi blokk välja võtta ja paluda neil uuesti vaadata, kas ikka suulise keele korpused on võimalikud. Soomes ei ole 10-15 aasta jooksul pideva finantseerimise kaudu suudetud selliseid korpusi luua (nt. lapi murrakuni pole keegi ikkagi jõudnud). See, et nad lubavad meile siin setukeelset korpus, ei ole võimalik.

Teine asi, millele härra Viik viitab - Lisa 1, mille osas on kellegagi kompromissini jõutud, mis puudutab intellektuaalset omandit - seda on praegusel hetkel ikka päris rääge lugeda. Alates sellest, kellele kuulub intellektuaalomand ja mis sellest edasi saab. Hea näide oli see, et juhul, kui keegi tahab isegi teadusartiklit avaldada, siis tuleks see kõigepealt saata avaldamiseelsele läbivaatamisele ühele ettevõttele, kes on sellega seotud olnud. Me räägime hetkel rahvuslikust ressursist – eesti keelest, mis infoühiskonnas on oluliselt tõhusamalt ja paremini kasutatav ka elektroonilises vormingus. Kui võimalik, siis härra Viik palub, et selle võiks sõnastada niimoodi, et “Programmi tulemusel loodavad keeleressursid – keele tarkvara ja oskusteave – on tõepoolest väärtuslik intellektuaalne omand. Kuna selle maksab kinni riik (me ei näe siin ühtki teist finantseerijat riigi kõrval; ainult riik on seda finantseerimas), siis kuulub see avalikkusele.” See on absoluutselt kõik *public domain*. Ja kui nad ütlevad, et see ei ole võimalik ja et raha jääb väheseks ning et tahetakse kangesti äri teha, siis palun näidake mulle maailmas turgu, kus tehakse eesti keele leksika või morfoloogilise analüsaatoriga äri? Kas Ameerika Ühendriikide turul või Indias? Ainukene turg, kus sellega äri teha, on Eesti ning riik on selle juba korra kinni maksnud. Härra Viik on ise vastavas valdkonnas ettevõtja ja ta tunneks suurt piinlikkust, juhul kui peaks tekkima olukord, kus temale kuuluv ettevõtte hakkaks omama näiteks morfoloogilist

analüsaatorit, mille riik on juba üks kord kinni maksnud. Härra Viik ei sooviks niisugusesse olukorda sattuda. Härra Viik loodab, et see intellektuaalomandi küsimus on võimalik veel arutlusele võtta.

A. Ansip märgib, et nüüd oleks vajalik kommentaar ja oleks vaja hästi veenda, et seda programmi ikka veel heaks kiita.

L. Viik teeb ettepaneku kiita programm heaks järgmise parandusega: kaotada ära või täpsustada Lisa 1. Intellektuaalne omand. Selle võiks viia ühelauseliseks. Tunnustada seda, et selle programmi tulemusena sünnib tõepoolest väga väärtuslik intellektuaalne omand ja see kuulub kõik *public domain*'i sellest hetkest, kui ta on loodud.

K. Haller märgib, et selle temaatika on läbi arutanud firma Ustervall ja nendega on juura erinevad konksud läbi arutatud. Härra Haller märgib, et kuulnud ettepanek tundub samas väga mõistlik, sest see on tegelikult selle asja sisu, mida tahetakse.

J. Aaviksoo märgib, et firma Ustervall tegeleb teatavasti litsentside müümise ja vahendamisega ning seetõttu on tema seisukoht väga hästi arusaadav. See võiks aga olla põhimõtteline küsimus, et eesti keele strateegilise infotehnoloogilise arenduse produkt on avalik omand. Kes iganes on sellega seotud, töötagu need detailid läbi, aga põhimõtteline printsiip võiks olla selline.

M. Saarma küsib, et kui juhtumisi nad pakuvad välja mingisuguse programmlahendi, mis on kasutatav suahiili, inglise ja muudes keeltes, siis kas eesti maksumaksjate rahaga loodud programme peaks kinkima tasuta ümber maailma?

L. Viik märgib, et praegusel hetkel see keeletehnoloogia programm ei tegele selliste asjadega. Siin on loetletud alameesmärgid ja oodatavad tulemused ning need ei tegele selliste tulemusteni jõudmisega.

M. Saarma märgib, et ta saab härra Viigi mõttest aru, et kuna seal on üks või mitu firmat taga, siis on tõesti õigem kuulutada see avalikuks omandiks ja mitte luua neile ebaõiget olukorda, et nad võivad võtta need tulemused ja oma nimele patenteerida.

R. Villems küsib, kas need firmad kaovad järsku selle programmi tagant ära, kui selline muudatus sisse viia?

M. Reps märgib, et ta ei oska sellele küsimusele vastata. Sama küsimus oli teaduspoliitika komisjonis 2 korda arutelul ja seal tuli intellektuaalomandi osas järjest parandusi juurde ehk siis Lisa 1 läks paksemaks.

A. Ansip nõustub samuti härra Viigi lisandustega ja küsib, kas on veel ettepanekuid.

M. Reps nõustus, et selle programmi võiks kiita tõstatatud parandusega heaks ja kui see ekspertide seisukohalt ei sobi, siis tuleb HTM selle programmiga TANi tagasi.

J. Aaviksoo märgib, et võib-olla tasub ikka mõelda selle peale ka, et võiks ikka väga kriitiliselt vaadata, mis on reaalne teha. Pigem vähendada tegevusi ja kvaliteedis võita, kui et lõpuks ei suuda keegi enam neid tegevusi kontrollida. Võiks objektiivselt üle vaadata, mida teha ei ole võimalik.

A. Ansip küsib, kas me läheme praegu selle programmi sisu kallale?

M. Reps kinnitab, et HTM on märkustega arvestanud.

A. Ansip võtab arutelu kokku, et TAN kiidab praegu programmi heaks, aga intellektuaalse omandi küsimuses koos härra Viigi osundusega.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

10. Kiita heaks riiklik programm "Eesti keele keeletehnoloogiline tugi (2006-2010)" koos järgmise parandusega:

10.1. Programmi Lisa 1. Intellektuaalne omand kaotatakse ära või täpsustatakse järgmiselt: tunnustatakse, et selle programmi tulemusena sünnib väga väärtuslik intellektuaalne omand ning loomise hetkest alates on see kuulutatud avalikuks omandiks.

11. Kohal algatatud küsimused

11.1. Rektorate Nõukogu kirjast ja käibemaksust

J. Aaviksoo arvab, et enamus siinviibijaid on probleemi olemusest teadlikud. Struktuurfondidest rahastatavate kulutuste puhul abikõlbulik osa ei ole päris kindlasti käibemaks, mis makstakse Eesti riigile. Võtame ühe lihtsa näite. Kui meil tuleb nüüd 230 või kui vastav minister tahab, siis isegi 400 miljoniline programm, mis on infrastruktuur ja valdavalt aparaatuur, siis sellest 18% on 72 miljonit krooni tuleb ülikoolidel kusagilt leida; valdavalt ülikoolidel, võib-olla veel mõnedel teadusasutustel. Seda raha ei ole võimalik ülikoolidel leida, kui selleks ei näidata ära selgelt allikat. See on probleemi olemus.

Selgituseks niipalju, et need on üle-euroopalised reeglid, mida meil vaevalt on võimalik muuta. Seetõttu erinevad riigid, kes selle probleemiga on kokku puutunud, on erinevaid lahendusi välja töötanud – kellel kompenseeritakse see teisel moel, kellele nähakse see raha ette regulaarses finantseerimises vmt. Siin on tehtud kiri Rektorate Nõukogu nimel, koopiad on haridusministrile ja rahandusministrile saadetud. On palutud kaaluda niisugust võimalust, et nüüd, kui see raha tuleb, siis ülikoolid taotlevad selle eest projekte, ostetakse aparatuure ja makstaks ära käibemaks. See käibemaks laekub Eesti riigi eelarvesse. Sellesama käibemaksu ulatuses, mida on võimalik tegelikult analüütiliselt hinnata suurusjärguliselt, planeeritakse eelarvesse selle käibemaksu kompenseerimist sihtotstarbeliselt nendele asutustele, kes kvalifitseeruvad selle instrumendi jaoks. Siia on välja pakutud üks võimalik lahendus. Härra Aaviksoo teadmist pidi on see skeem kasutusel Taanis ja Soomes, niisugune on asjaosaliste väide.

Härra Aaviksoo ettepanek TANile oleks järgmine. Esiteks tunnistada, et see probleem vajab lahendamist kiiremas korras. Ülikoolid ei ole võimelised seda lahendama. Tõenäoliselt need, kes on maksujõuetud, hakkavad ise nõudma või ettevaatlikumad loobuvad nendest taotlustest, mis oleks ka kahetsusväärne. Probleem vajab lahendust ja kui leitakse, et võiks kaaluda siin kirjas toodud varianti, siis ka see oleks samm edasi. Tõenäoliselt, on see poliitilise tahte küsimus. Selline lahendus ei ole õiguslike piirangutega, ei ELi ega Eesti siseriikliku õigusega takistatud. Selline on Tartu Ülikooli ja teiste ülikoolide õigusekspertide arvamus.

N. Taube küsib, et kas ülikoolid pole siis registreeritud mittetulundusühingutena?

J. Aaviksoo selgitab, et ei ole ja isegi kui oleks, siis see ei vabastaks meid käibemaksu kohustusest.

N. Taube kommenteerib, et ta kuulub Fiskaaluuringute Instituudi hariduskomisjonis ning nemad said maksuvabastuse.

J. Aaviksoo vastab, et selleks peaks ülikool kolima üle Suurbritanniasse.

Peaminister märgib, et tema teadmist mööda on see probleemiks kogu ELis. Eestil ei olnud seda probleemi enne ELiga ühinemist, aga nüüd on.

N. Taube märgib, et ta on kutsunud Nokia kolledžisse ja lubab uurida, kuidas neil see korraldatud on.

J. Aaviksoo selgitab, et nad ei maksa käibemaksu. Eesti siseriiklik seadusandlus ei luba teha vajalikke korraldusi. Seetõttu tuleb leida mingi tee, kuidas saada mööda EL ja siseriikliku seadusandluse piirangutest.

M. Saarma nõustub härra Aaviksooga. Härra Saarmal on kogemus nüüd juba 10 aastat, et Soomes on riigieelarvest tulevatelt summadelt käibemaks juba makstud. See raha ei tule ülikoolile, vaid see kohustus on nagu pealt ära. Teisisõnu see raha on 22% väärtuslikum kui muu raha. See ei tähenda seda, et see puudutab kogu riigilt tulevat raha. Kui raha tuleb hasartmängude mängimisest saadavatest tuludest, siis makstakse käibemaksu.

Peaminister nõustub, et meil on probleem ja Rahandusministeeriumile on see lahendamiseks saadetud. Ükskõik, millised lahendused olema saavad, igal juhul saavad nad direktiivist möödahiilimise lahendid olema ja mitte üleni seaduslikud lahendused ELi õiguse mõttes.

Peaminister lisab, et USA suursaadik on olnud korduvalt väga mures selle pärast, et nende hea tahe põrkub vastu ELi bürokraatiat.

M. Reps lisab, et kahjuks pole see üksnes rektorite ja ülikoolide probleem. See on ka ministeeriumite probleem. HTM tegi väikesed arvutused, et kui tuleb maksta 18% käibemaksu, siis HTM ei saa umbes kolmandikku euroraha välja võtta. Lihtsalt HTM ei ole selleks järgmisel aastal finantse. Sama mure on kohalikel omavalitsustel, kes on andnud selgelt sõnumi, et nad ei suuda eurorahadega projekte täies ulatuses kasutada. Mis tähendab seda, et me võime tegelikult oma hästi optimistliku vaatega eurorahadest umbes poole maha tõmmata.

Peaminister kommenteerib, et kohalikud omavalitsused ei ole meie teema, aga see probleem on lahenemas. Enamus riike on selle uue n+2 ja käibemaksuregulatsiooni vastu. Kui see finantsperspektiiv kunagi vastu võetakse, siis ilmselt see komisjonipoolne ettepanek läbi ei lähe.

TEADUS- JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

11.1. Võtta teadmiseks informatsioon käibemaksu probleemist. Küsimus on edastatud lahendamiseks Rahandusministeeriumile.

11.2. Soome valitsuse resolutsioonist avaliku sektori struktuurse arengu kohta

R. Villems kommenteerib oma kirja peaministrile, mille ta saatis aprillis. 2 päeva eest käis härra Villems Helsingis ja rääkis Teadus- ja Haridusministeeriumi peadirektori Jäppineniga ning Helsingi Instituudi direktoriga, Soome Akadeemia presidendiga ja Helsingi Ülikooli rektoriga. Soome on igal pool suurepärase tulemuste näiteks.

Praegu tegelevad soomlased tõsise reorganiseerimisega, kuna nad leiavad, et nad pole kasvavat ülemaailmselt konkurentsi arvestades enam sobivas positsioonis järgneva 10 aasta jaoks. Tehniliselt arvavad nad, et suurepärast pole piisavalt sisse kirjutatud raha jagamise kriteeriumitesse ning et ülemaailmseid aspekte pole piisavalt arvestatud. Nad leiavad, et mõned seadused tuleks vastu võtta juba praegu ja mõned pooleteise aasta pärast.

Soomlased on meeleldi valmis selgitama oma dokumenti. Neil on 70 lehekülge lisasid sellele 20-leheküljelisele dokumendile. Soomes suhtutakse sellesse kui peaministri positsioonipaberisse. Nad ennustavad, et paljud asjad ei lähe parlamendis koheselt läbi. Saab olema palju vastuseisu selles osas, kuidas määratleda, millised ülikoolid on teadusasutused ja millised mitte. Samas leiavad nad, et nad peavad nende muudatustega ikkagi edasi minema.

Suur erinevus on asjade arutamisel Skandinaavias ja siin. Nemad arutavad peamiselt seda, et me võime kaotada oma globaalse positsiooni, samas kui meie arutame, kas me võiksime selle kunagi üldse saavutada. Seetõttu ei kehti kindlasti mitte kõik resolutsioonis olev meie jaoks, aga esimesel lehel olev põhisõnum on muidugi selge. Me ei räägi teadusest üldiselt, vaid me räägime kindlastest tehnoloogiatest. Ilma fokuseerimisega ja prioriteerimisega on kõik strateegiad kasutud ja mõttetud. Tehnikateadused pole tõesti prioriteet, vaid prioriteet on midagi seal sees.

Üks näide. Praegu kulutatakse Soomes 20 miljonit eurot aastas programmile, millega meelitada parimad välismaa T&A talendid Soome. Ning pakkumine on väga huvitav – tule ja me anname ülikoolile raha sinu palkamiseks. Nad jõudsid kokkuleppele kohalike omavalitsustega, et linn leiab tasuta majutuse. Niisiis saavad need pakettid väga ahvatlevad olema. Kui soomlased rabavad talente nii meeletult, siis me peaksime tegelema väga proaktiivselt, et tuua tagasi oma talendid. Senimaani pole selleks olnud Eesti programmi, selle eest on maksnud valdavalt George Soros, Niils Taube, EL. Sellest on meil puudus.

J. Aaviksoo kommenteerib, et teades selle dokumendi tausta, siis see on üks suhteliselt selgemaid, radikaalsemaid ja julgemaid teaduspoliitika pabereid, mida võib-olla valitsuse tasemelt oodatud on. Nagu härra Villems ütles, siis sellega ei ole kaugelt lihtne ka Soome ühiskonnas hakkama saada. Härra Aaviksoo arvab, et see ei ole erakordselt asjakohane mitte ainult Soome kontekstis, vaid see on erakordselt asjakohane ka Eesti kontekstis.

Nagu härra Villemsi ettepanek oli, siis võiks üks sündmus olla. Sellele võiks eelneeda nii ruttu kui võimalik antud dokumendi äratõlkimine eesti keelde. Võiks korraldada ühe laiendatud ürituse. See võiks toimuda kas TANi egiidi, ülikooli egiidi all või Teaduste Akadeemia egiidi all. Sügisel võiks ühe niisuguse poolepäevase ürituse teha.

M. Saarma lisab, et selle dokumendi esimene variant oli otsustavalt radikaalsem. Seda on siin poleeritud ja tal on natuke nurgad ära kadunud. See on Soome TANi töö tulemus. Härra Saarma toetab härra Villemsi ettepanekut ja leiab, et see võiks siiski toimuda TANi egiidi all, et me saaksime ka mõned kõrgtasemel otsustajad sealt siia rääkima, et me teaks, kuidas nemad seda näevad.

Peaminister võtab kokku, et see arutelu on teretulnud. Sekretariaat valmistab ette ja härra Villemsile jääb selles asjas ilmselt kandev roll. Ka Soome kogemus 15 aasta tagusest ajast on kõigile teada, kuidas selgelt valiti välja omad alad, neli suunda ja hakati nendes suundades otsustavalt minema. Prantsusmaa eurominister rääkis meie peaministrile, et alles mõni aeg tagasi finantseeriti neil teadust 91 ülikoolis. Siis

aga leiti, et Prantsusmaa ei ole nii rikas ja teadusülikoolidena finantseeritavate ülikoolide arvu vähendati kümme korda selleks, et fokuseerida vahendeid.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

11.2. Võtta teadmiseks informatsioon Soome valitsuse resolutsioonist avaliku sektori struktuurse arengu kohta.

11.3. Informatsioon põlevkivist ja selle kasutamisest.

N. Taube selgitab, et iisraellastel ja kanadalastel on patendid põlevkivi uudseks töötlemiseks ning nad on väga huvitatud koostööst erinevate riikidega. Härra Taube soovib nende huvi ära kasutada ning pidada läbirääkimisi võimaliku koostöö osas.

T. Danilov märgib, et seda infot on hea teada. MKM on algatanud põlevkivialase koostööprogrammi USAga.

N. Taube märgib, et ta ei oska küll täpselt kommenteerida, kas see tehnoloogia sobib päriselt seda tüüpi põlevkivi töötlemiseks, mida toodetakse Eestis või mitte.

R. Villems märgib, et nii palju kui tema sellest aru on saanud, siis põhiküsimus on selles, et nende uuringute tulemusel viidi hind alla - 19,9 USD-lt galloni kohta 7 USD-le galloni kohta.

Peaminister kommenteerib, et Eestis on see umbes vahemikus 19-22 USD barreli kohta. See oleks väga tulutoov äri, aga me teame, kus hinnad praegu on.

N. Taube kommenteerib, et need inimesed suutsid viia selle 7 USD-le.

J. Aaviksoo leiab, et võib-olla on hea neid võimalusi uurida olemasoleva kokkuleppe raames. Aga võib-olla on isegi nutikam teha eraldi leping ekspertide poolt ning leida, mida see tegelikult tähendab. Sest esmalt hoolitsetakse ikkagi iseenda ja alles siis partnerite huvide eest. See oleks arukas strateegia.

Peaminister märgib, et selles osas on meil mõningane ajalugu. Eestil oli leping USA valitsusega, mille kogumaht oli ligikaudu 1 miljon USD. Nüüd korraldab USA valitsust teist programmi ning sellesse programmi poleks kaasatud mitte üksnes USA ja Eesti, vaid ka Iisrael, Maroko ja võib-olla ka Süüria. Nii palju kui peaminister teab, pole põlevkivi USA-s tegelikult enam nii kuum teema. Nad kulutasid enam kui 100 miljonit USD-i eelmise sajandi 80-ndate algul.

Peaminister käis eelmise aasta novembris Washingtonis ning rääkis meie põlevkivist. Kui me rääkisime oma hindadest ja numbritest – see on muidugi meie tingimustes, kus on madalad tööjõukulud ja meil on veel alles jäänud mõned nõukogudeaegsed masinad – siis meie hind oleks palju madalam kui USA-s. Mõned ettevõtjad ja ka valitsuse esindajad olid sellest väga huvitatud.

Peaminister leiab, et ka meie Eestis peame investeerima teatud hulga raha põlevkivisse ja selle valdkonna uurimistöösse. Me ootame praegu ainult USA raha. Neil on 300 korda rohkem põlevkivi USA-s kui meil Eestis on. Meil on ainult umbes 2,5-3 meetrit põlevkivi ja neil on 600 meetrit.

Peaminister võtab teema kokku nii, et see on majandusministri teema ja ta peab selle teemaga rohkem tegelema. Tegelikult me peaksime ka nägema riikliku prioriteedina

oma põlevkivi ja põlevkiviuringuid. Praegu näib, et väga palju tegeletakse ajaloouringutega ja sellel pole väga palju tegemist tuleviku tehnoloogiatega. Viru Keemia Grupp ja taolised ettevõtted on need, kes on meil eesrinnas. Energeetika tervikuna ja see kitsas sektor on kindlasti valdkond, kus me võime edu saavutada.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

11.3. Võtta teadmiseks informatsioon põlevkivi uuringutest.

Peaminister
Andrus Ansip